

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kiintymyssuhteen hyödyntäminen lastensuojelussa

Kasvunpolku Oy Nuortenkoti

Marjoriikka Rissanen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 5 / 2018

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Marjoriikka Rissanen	Sivumäärä 44 ja 6 liitesivua
Työn nimi Kiintymyssuhteen hyödyntäminen lastensuojelussa – Kasvunpolku Oy Nuorten koti	
Ohjaava(t) opettaja(t) Tuija Mehtonen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Kasvunpolku Oy Nuorten koti, Riitta Antikainen	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää kiintymyssuhteen merkitystä; miten sitä voisi hyödyntää lastensuojelussa sekä näkykö Kasvunpolun Nuorten kodilla kiintymyskeskeinen ajattelu riittävästi. Monille on tuttu kiintymyssuhdeteoria ainakin pinta puolisesti, mutta osataksaan käyttää sitä käytännössä, tarvitaan siitä enemmän teoretietoa sekä käytännönharjoitusta. Kasvunpolun Nuorten kodilla on tämän vuoksi jo sijaisten hyvä tietää enemmän kiintymyssuhdeteoriasta, voidakseen kohdata nuoria jo alusta asti kiintymyskeskeisen ajattelutavan mukaisesti. Vakituiset työntekijät saavat koulutuksen kiintymyskeskeisen ajattelun työmalliin.</p> <p>Opinnäytetyöni tietoperustaa pystyy hyödyntämään työpaikalla perehdytyksessä sekä kertausmateriaalina vakitukselle henkilökunnalle mitä kiintymyssuhde on, millaiset asiat vaikuttavat turvallisen kiintymyssuhteen luomiseen sekä millä tavalla turvattomat kiintymyssuhteet voivat näkyä lapsissa ja nuorissa. Tämä opinnäytetyö tuotti Kasvunpolku Oy:n Nuorten kodille perehdytykseen hyödynnettävää materiaalia tietoperustan muodossa.</p> <p>Arviointi- ja palautteen keräämismenetelmänä käytin verkkokyselyä. Kyselyn avulla selvitin, näkykö kiintymyskeskeinen ajattelu riittävästi Nuorten kodin työntekijöiden mielestä. Kyselyssä käytettiin sekä määrällisiä että laadullisia kysymyksiä. Kiintymyskeskeisen ajattelun näkyvyyttä arvioitiin omiin kokemuksiin ja näkemyksiin perustuen. Kyselyllä saatiin selville muun muassa työntekijöiden kokevan saavansa melko riittävästi koulutusta kiintymyskeskeiseen ajattelun toteuttamiseen sekä työnohjausta voisi olla hieman nykyistä enemmän. Kyselyn tulosten ja kehittämis ehdotusten avulla Kasvunpolun Nuorten koti pystyy kehittämään kiintymyssuhde keskeisen ajattelun näkyvyyttä toimintatapana.</p> <p>Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää myös muissa toimipaikoissa, joissa kiintymyssuhde on näkyvillä tai missä sitä voisi hyödyntää kuten päiväkodeissa, muissa lastensuojelun paikoissa sekä nuorisotyössä.</p>	
Asiasanat kiintymyssuhde, lastensuojelu, nuorten koti, nuoret, hoitajan rooli	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
The Degree Programme in Youth Work and Civic Activities
ABSTRACT

Author Marjoriikka Rissanen	Number of Pages 44 and 6 attachment pages
Title Using attachment at child welfare – The home of the young at Kasvunpolku Oy	
Supervisor(s) Tuija Mehtonen	
Subscriber and/or Mentor Kasvunpolku Oy, Riitta Antikainen	
<p>Abstract</p> <p>The aim of this thesis was to clear the meaning of attachment; how could it be benefit in to child welfare and does the attachment oriented thinking to show enough in the home of the young at the Kasvunpolku. Many people know a little about attachment theory, but to know how to use it in practice, you need more knowledge of theory and practical training. At the home of the young at Kasvunpolku the attachment theory is good to know when you start working there as a temporary worker, so you can meet young people right at the beginning using attachment oriented thinking. Permanent workers get training of using attachment oriented thinking.</p> <p>My thesis basic knowledge can be used at my work place as orientation and refresher material to permanent workers: what is attachment, what kind of things influence making secure attachment and how insecure attachment styles is show at children and young people. This thesis produced to Kasvunpolku Oy material to use at orientation as a basic knowledge.</p> <p>The method of assessment and feedback gathering I used an internet-based enquiry. Using enquiry I find out does permanent workers think the attachment oriented thinking show enough at the home of the young. The enquiry used both qualitative and quantitative questions. Attachment oriented thinking was assessed based on workers own experiences and vision. Study showed that permanent workers thought that they have enough training to use attachment oriented thinking and they could use more professional guidance. The home of the young at Kasvunpolku can use the thesis's results and development ideas to develop their way to use attachment oriented thinking as way of acting</p> <p>My thesis can be used also other places, where attachment is showed or where you can benefit it like daycare, other child welfare places and in youth work.</p>	
Keywords , Attachment, child welfare, home of the youngs, young, the role of care taker	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

JOHDANTO	5
1 TOIMEKSIANTO JA TARVE	6
1.1 Opinnäytetyön tilaaja ja Nuortenkoti	7
1.2 Lastensuojelu	8
2 KIINTYMYSSUHDE	9
2.1 Kiintymyssuhdeteoria	11
2.2 Vahingolliset kokemukset	16
2.3 Nuoruus ja kiintymyssuhde	18
2.4 Kiintymyssuhdeteorian soveltaminen käytäntöön	20
2.5 Vuorovaikutteinen kehityopsykoterapia	24
2.6 Tuloksellisuus hyödynnettäessä kiintymyssuhdetta työmenetelmänä	29
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	31
4 AINEISTON KERÄÄMINEN	32
5 KYSELYN TULOKSET	35
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	39
7 Pohdinta	42
LIITTEET	46

JOHDANTO

Tutustun opinnäytetyössäni kiintymyssuhdeteoriaan hyödyntäen siihen liittyvää kirjallisuutta. Käyn läpi miten vahingolliset tapahtumat voivat vaikuttavat lapsen ja nuoren kehitykseen. Tarkastelen myös itsenäistymisen aikaa kiintymyssuhteiden kannalta, sillä nuoren kiintymyssuhteet vaikuttavat itsenäistymisen onnistumiseen sekä kiintymyssuhteita saattaa tulla nuorelle lisää esimerkiksi parisuhteen myötä. Käytän opinnäytetyössäni sanaa hoitaja kuvaamaan lapsen primaarista hoitajaa eli lapsen ensisijaista hoitajaa kuten äitiä, isää tai lapsen huoltajaa.

Vaikka käytän paljon sanaa lapsi, voi tietoa soveltaa vauvaikäisestä nuoruusiän loppuun asti (Hughes 2011, 15). Toisin sanoen, vaikka opinnäytetyössäni käytän paljon lapsi sanaa, voi näitä asioita soveltaa hyvin myös nuorille esimerkiksi, jos yksilö ei ole lapsena saanut riittävästi turvallista hoivaa, voi hän tarvita sitä nuorena.

Kasvunpolun Nuortenkodilla on kohderyhmänä nuoret, joiden kanssa työskennellään. Nuorisotyön tietämyksestä ja kokemuksesta on ollut apua harjoittelusani, jonka tein Kasvunpolun Nuortenkodille. Toisaalta, kiintymyssuhdeteorian tietämyksen avulla, myös nuorisotyöntekijät pystyvät ymmärtämään kohtaamiaan nuoriaan paremmin.

Käyn opinnäytetyössäni paljon läpi tietoperustaa liittyen kiintymyssuhteeseen, sillä sitä tarvitaan myös kyselyn suunnittelemisessa. Tietoperusta auttaa myös kyselyn tulkitsemisessa, sillä se kuvaa taustatekijöitä, jotka voivat vaikuttaa tutkittaviin asioihin (Heikkilä 2014, 45-46). Esimerkiksi kiintymyssuhteeseen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen auttaa laatimaan kysymyksiä, jotka mittaavat kiintymyssuhteen muodostamista.

1 TOIMEKSIANTO JA TARVE

Sain vapaat oikeudet päättää opinnäytetyöni tuotoksesta, ja halusin kehittää Kasvunpolun Nuortenkodin sijaisten perehdytystä kiintymyssuhteen osalta. Halusin myös tutkia, miten hyvin vakituisilla työntekijöillä toteutuu kiintymyskeskeinen ajattelu nuorten arjessa. Opinnäytetyöni tuloksia voi hyödyntää Kasvunpolun sijaiset, vakituiset työntekijät sekä Nuortenkodin johtaja, joka saa tietoa miten hyvin heidän toimintansa käytännössä toimii, esimerkiksi onko työntekijöillä riittävästi koulutusta toteuttaakseen kiintymyskeskeistä ajattelua työpaikallaan. Sekä konkreettisenä tuotokseni tuloksena tutkimukseni tulosten pohjalta muodostan kehittämis ehdotuksia Kasvunpolun Nuortenkodin toiminnan parantamiseksi sisältäen kiintymyssuhdekeskeisen ajattelun. Tein myös Kasvunpolun nuorille oman kyselyn (ks. Liite 3), jota kasvunpolun henkilökunta voi käyttää jatkossa selvittämään nuorten tyytyväisyyttä sekä mielipiteitä Kasvunpolun Nuortenkodin toimintaa ajatellen. Kyselyn avulla henkilökunta pystyy itse tarpeen vaatiessa kehittämään toimintaansa.

Aikaisemmalta koulutukseltani olen itse lähihoitaja sekä psykologian kandidaatti, mikä osaltaan vaikutti aiheen valintaan. Pinta puolisesti kiintymyssuhdeteoria on itselleni tuttu, mutta halusin tietää siitä enemmän sekä löytää tutkimuksia, jotka ovat selvittäneet kiintymyskeskeisen ajattelun hyödyllisyyttä hoivatyössä. Harjoitteluni alussa olisin itse toivonut saavani enemmän tietoa kiintymyssuhteen soveltamisesta käytäntöön, mistä ideani opinnäytetyöhön sai alkunsa.

Kehittämistyöni hyödyttää Kasvunpolku Oy:tä kehittämään omaa toimintaansa sekä perehdyttämään entistä paremmin sijaisia Nuortenkodin tarpeita vastaavaksi. Samalla se myös vahvistaa kiintymyskeskeisen ajattelun hyödyntämisen merkitystä Kasvunpolun Nuortenkodilla ja myös muualla lastensuojelun ja nuorten kotien ympäristöissä.

1.1 Opinnäytetyön tilaaja ja Nuortenkoti

Opinnäytetyöni tilaaja on Kasvunpolku Oy, jossa tein opintoihini kuuluvan harjoittelun. Yhdyshenkilönäni toimii Kasvunpolun sosiaalityöntekijä Riitta Antikainen. Kasvunpolku tarjoaa monipuolisesti lapsiperheiden ja lastensuojelun palveluja Pohjois-Savon alueella. Kasvunpolulla on Nuortenkoti Riistavedellä, jossa toiminta perustuu kiintymyskeskeiseen ajatteluun. Nuortenkodilla tarjotaan ympärivuorokautisia lastensuojelun palveluita avohuollon tukitoimena sijoitetuille tai huostaan otetuille lapsille ja nuorille. (Kasvunpolku Oy.)

Nuortenkoti on maaseutukylällä eli nuoret pääsevät olemaan maaseudun rauhassa. Nuortenkodilla on kahdeksalle nuorelle oma huone, sekä yksi huone johon voi tulla väliaikaisesti esimerkiksi viikonlopun ajaksi tukijaksolle. Nuorilla on myös käytössään yhteisiä sisä- ja ulkotiloja. Yhteisiä sisätiloja ovat olohuone, keittiö, harrastetila sekä pojille on olemassa yhteinen suihku ja wc-tila, kuten myös tytöillekin on oma suihku- ja wc-tilat. Harrastetilassa on mahdollista katsoa elokuvia, pelata biljardia tai muuten vain jutella. Ulkotiloina on kota, puuliiteri/varasto, jossa on tarvikkeita esimerkiksi mopojen kunnostusta varten sekä ulkoisauna, jonka yhteydessä on myös uimaranta ja laituri. Nuorten ikä vaihtelee pääsääntöisesti 10–18-vuoden välillä.

Nuortenkodilla pyritään tukemaan nuoria heidän arkielämässään sekä koulunkäynnissä. Ohjaajien toimintaa ohjaa kiintymyskeskeinen ajattelu, jossa nuoren oireet pyritään ymmärtämään johtuvan kokemuksista sekä pahasta olost. Ohjaajat pyrkivät olemaan aloitteellisia, leikkisiä, huumorillisia sekä houkutella nuorta vuorovaikutukseen yhteisen ilon kautta. Nuoren kanssa pyritään löytämään yhteinen aaltopituus eli virittäydytään samaan tunnetilaan. Ohjaajat pyrkivät vähentämään nuorten kokemaa häpeää sekä lisäämään nuoren kykyä vastaanottaa hyvää hyväksynnän, rakkauden ja empatian avulla, rakentaen samalla nuoren oman arvon tunnetta. (Kasvunpolku Oy.)

Nuortenkodin toimintaa ohjaava kiintymyskeskeinen ajattelu, ei välttämättä ole kaikille sijaisille eikä vasta aloittaville uusille vakituisille työntekijöille tuttu. Tämän vuoksi halusin ottaa kehittämistehtäväkseni selvittää, mitä kiintymyskeskeinen

ajattelu tarkoittaa sekä löytää teorian tietoa eli tietoperustaa miten nuorten häpeää voidaan lievittää Nuortenkodin tarpeita ajatellen. Tämä tietoperusta auttaa sijaisia sopeutumaan paremmin Kasvunpolun Nuortenkodin toimintaan sekä toimimaan kiintymyskeskeisen ajattelun mukaisesti. Sijaisten ymmärrys tätä toimintatapaa kohtaan, auttaa hahmottamaan työntekijöiden toimintatapaa paremmin sekä nuorten kokemaa pahaa oloa. Kokosin tietoperustan pohjalta tärkeimmät tekijät turvallisen kiintymyssuhteen muodostamiseen, josta on helppo ja nopea katsoa, mitä kaikkea turvallisen kiintymyssuhteen luominen vaatii (ks. Liite 1).

Opinnäytetyössäni tutkimuskysymykset:

- Mikä kiintymyssuhde on?
- Miten kiintymyssuhdetta voi hyödyntää lastensuojelussa ja Kasvunpolun nuortenkodilla?
- Mitä hyötyä on käyttää kiintymyskeskeistä ajattelua toiminta mallina lastensuojelussa?
- Näkökö kiintymyskeskeinen ajattelu riittävästi työntekijöiden mielestä Kasvunpolun nuortenkodilla?

1.2 Lastensuojelu

Lastensuojelulain (Finlex, 2007) tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityssuojeluun. Vastuu lapsen hyvinvoinnista kuuluu pääasiassa vanhemmille tai huoltajille, vaikka yhteiskunnan tulee pyrkiä tukemaan vanhempia tässä tarjoamalla apua riittävän ajoissa. Jos viranomaiset päättävät puuttua lapsen ja perheen tilanteeseen lastensuojelulla, tulee kuitenkin huomioida, että vanhemmat voivat toteuttaa kasvatustehtävänsä. Viranomaisten tulee tarjota myös koko perheelle oma-aloitteisesti apua. (THL – Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2018)

Lapsen ja perheen kuuluessa lastensuojelun asiakkaiksi, voidaan puhua eri muodoista: avohuollon tukitoimista, lapsen kiireellisestä sijoituksesta, huostaanotosta

tai sijaishuollon järjestämisestä sekä jälkihuollosta. Ehkäisevästä lastensuojelusta puhutaan, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana esimerkiksi perhettä tuetaan erityisesti kunnan muita palveluita hyödyntämällä. Ehkäisevällä lastensuojelulla on tarkoituksena tukea vanhemmuutta esimerkiksi päivähoidon, koulun tai nuorisotyön avulla. (THL – Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2018.)

Lastensuojelussa olevat nuoret ovat tyypillisesti kokeneet erilaisia vahingoittavia kokemuksia varhaislapsuudessaan kuten kokeneet tai todistaneet väkivaltaa tai seksuaalista hyväksikäyttöä. Näistä kokemuksista voi syntyä monenlaisia ongelmia kuten ahdistusta, aggressiivisuutta, kehityksen häiriöitä, vaikeuksia sosiaalisissa suhteissa, epäluottamusta aikuisia kohtaan, emotionaalisen säätelyn vaikeuksia tai traumoja. Tämä asettaa lastensuojelun hoitajille melkoisen haasteen, yrittäessään auttaa yksilöitä luomaan turvallisia suhteita. Prognoosi eli ennuste parantumisen mahdollisuuksista huononee, mitä vanhemmista lapsista on kyse. Sillä he ovat kerenneet kokemaan pidempiä aikoja sopimatonta hoitoa, tuhoisia suhteita, tuhoisia ja useita hoitajia, ja he ovat yleisesti menettäneet uskonsa ammatilliseen apuun. Tämä voi johtaa todella pessimistiseen maailmankatsomukseen sekä negatiivisiin odotuksiin aikuisia kohtaan. (Dallos, Morgan-West & Denman, 2015.)

2 KIINTYMYSSUHDE

Mielestäni kiintymyssuhdeteorian tunteminen auttaa Kasvunpolun ohjaajia ymmärtämään nuoren sen hetkistä tilannetta ja käyttäytymistä paremmin. Sillä Hughesin (2011,16, 19) mielestä kiintymyssuhde voi vaikuttaa lapsen kehitykseen kokonaisvaltaisesti kuten emotionaaliseen, sosiaaliseen ja fyysiseen kehitykseen. Lapsen kehityksen ja onnistuneen vanhemmuuden ytimenä on heidän välinen turvallinen kiintymyssuhde. Sillä heidän välinen kiintymyssuhde muodostaa ympäristötekijän lapsen kehitykseen.

Ymmärtääkseen kiintymyssuhteita, sen turvallisuutta ja turvattomuutta, on hyvä ymmärtää kiintymyssuhteen kehittymistä. Kiintymyssuhteilla on tietynlainen pysyvyystaipumus eli todennäköisesti lapsena turvallisesti kiintynyt, on myös nuorena turvallisesti kiintynyt. Huomioitavaa kuitenkin on, että tämän jatkumon voi katkaista vaikeat menetykset tai kielteiset elämäntapahtumat. Vaikka lapsi olisi turvallisesti kiintynyt lapsena, hän saattaa murrosiässä hetken aikaa käyttäytyä kuin olisi kiintynyt ristiriitaisesti. (Sinkkonen 2010, 87, 92.)

Kiintymyssuhdeteorian avulla pyritään ymmärtämään varhaisten ihmissuhteiden vaikutusta myöhempään kehitykseen sekä miten ihmiset hakevat toistensa läheisyyttä tai turvaa kuten ystävyys- ja parisuhteissa. Kiintymyssuhdeteorian ja sen sovellusten avulla pystytään myös selvittämään, miten pitkäaikaisia varhaisten kokemusten vaikutukset ovat sekä pystytäänkö niiden vaikutuksia muuttamaan myöhemmin. Samalla se myös tarjoaa uuden näkökulman perheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille perheiden vuorovaikutuksesta sekä ymmärrystä vanhempana olemisesta. Kiintymyssuhdeteorian tunteminen voi antaa rohkeutta ja valmiuksia esimerkiksi sijaisvanhemmille toimia turvallisena vanhempana. (Sinkkonen & Kalland 2001, 7–8.)

Turvallisesti kiintynyt lapsi ajattelee itsensä ja maailman olevan hyviä sekä ihmisten pääosin luotettavia, vaikka maailman mahtuu pahaa eikä kaikkiin voi luottaa. Turvattomasti kiintynyt lapsi ajattelee, että hän itse sekä maailma ovat pahoja, eikä ihmisiin voi luottaa. Turvattomasti kiintynyt lapsi voi kuitenkin oppia turvautumaan muihin ihmisiin sekä ajattelemaan maailmassa olevan jotain hyvää. Turvattomasti kiintynyt lapsi pystyy kiintymään turvallisesti johonkin henkilöön. (Sinkkonen & Kalland 2001, 9.)

Rakkautta ja kiintymyssuhdetta ei kuitenkaan tule sotkea keskenään. Hoitaja voi rakastaa lasta, vaikkei kykene tarjoamaan tälle riittävää hoivaa tai lapsi voi olla kiintynyt hoitajaansa rakastamatta tätä esimerkiksi hoitaja rakastaa lasta, muttei osaa tulkita oikein lapsen tarpeita ja sen myötä ei osaa antaa riittävästi oikeanlaista hoivaa. Kiintymyssuhdeteoriassa ei ole tärkeää millaisessa olosuhteissa

lapsi kasvaa, vaan enemmänkin miten häntä tuetaan selviytymään siitä. Kokeakseen olonsa turvalliseksi, lapsen tulee antaa näyttää tunteitaan sekä yrittää ymmärtää hänen todellisuuttaan. (Sinkkonen & Kalland 2001, 10–11.)

2.1 Kiintymyssuhdeteoria

Sinkkonen ja Kalland (2011, 29–31) viittaavat teoksessaan John Bowlbyn (1969, 1973 & 1980) teoksiin, jossa kuvaillaan hänen luoneen kiintymyssuhdeteorian perusteet, nostaen samalla elinympäristön merkityksen lapsen kehitykselle. On tutkittu, että lapsella on taipumus kiintyä hoivaavaan aikuiseen, sillä lapsi on hyvin avuton ja kehittymätön syntyessään. Tämä puolestaan mahdollistaa sopeutumisen hyvin erilaisiin ympäristöihin. Pitkäaikaisen kiintymyksen avulla lapsi jää eloon sekä sosiaalistuu. Lapsi pyrkii aktiivisesti kiinnittymään hoitajaansa, pitämällä yllä fyysistä ja psyykkistä läheisyyttä varsinkin uhkaavissa tilanteissa esimerkiksi itkemällä, tarttumalla kiinni, pyrkimällä syliin ja hymyilemällä. Lapsi haluaa tietää, onko hoitaja hänen turvanaan, lohduttamassa tätä sekä unohtaako hoitaja tämän, jos välimatka kasvaa.

Kiintymyssuhdeteoria tuo myös esille pienen lapsen tarvitsevan pysyviä ihmissuhteita kuten pieni lapsi pystyy olemaan hoitajastaan erossa niin monta päivää kuin lapsella on ikää. Esimerkiksi lapsen ollessa kaksivuotias, hän pystyy olemaan kaksi päivää hoitajastaan erossa. Pysyvien ihmissuhteiden katkokset voivat vaarantaa lapsen kehitystä, sillä pieni lapsi on hyvin kauan riippuvainen suojelevasta hoivasta. Turvallinen kiintymyssuhde ei kuitenkaan tarkoita täydellistä suojelusta elämän vaaroilta, vaan sen avulla lapsi arvioi itseään, toisia ihmisiä sekä vuorovaikutusta itsensä ja muiden välillä. Lapsen arvio itsestään tarkoittaa sitä kokeeko lapsi ansaitsevasa huolenpitoa. Arvio toisista ihmisistä tarkoittaa ajatteleeko lapsi muiden ihmisten olevan luotettavia vai epäluotettavia. Vuorovaikutus lapsen ja muiden välillä taas tarkoittaa sitä kokeeko lapsi kannattavaksi ilmaista tunteita vai ei. (Sinkkonen & Kalland 2001, 8–9.)

Hoitajalta saama vuorovaikutus auttaa lasta kehittämään itselleen representaatioita eli edustuksia ja sisäisiä työmalleja, joiden avulla lapsi havainnoi tapahtumia, ennustaa tulevaa, muodostaa suunnitelmansa ja tulkitsee saamansa palautteen kuten, kun itken, hoitaja tulee lohduttamaan tai kun itken, hoitaja ei toistuvasti reagoi millään tavalla itkuun. (Sinkkonen & Kalland 2011, 31.) Kiintymyssuhdeteoria yrittää selittää voimakkaiden tunnesiteiden muodostamisen avulla esimerkiksi ahdistusta, johtuen tahattomista erokokemuksista ja menetyksistä (Sinkkonen 2010, 88).

Lapsi ei muodosta vain yhtä kiintymyssuhdetta, vaan hän luo esimerkiksi hänen äidin ja isän kanssa omat kiintymyssuhteet. Nämä kiintymyssuhteet voivat olla erilaisia kuten äitiin lapsi on kiintynyt turvallisesti ja isään välttelevästi tai lapsi on kiintynyt molempiin turvallisesti. On myös huomattu kiintymyssuhteen äidin ja isän kanssa ennustavan lapsen erilaisia hallintataitoja. Lapsen kiintymyssuhde äitiin heijastuu lapsen persoonallisuuden joustavuuteen sekä keskittymiskykyyn, kun taas isään luotu kiintymyssuhde heijastuu sosiaaliseen kompetenssiin eli lapsen sosiaaliseen kyvykkyyteen. (Sinkkonen & Kalland 2001, 33.)

Muodostaakseen kiintymyssuhteen, tarvitaan seuraavia osatekijöitä. Suhde ei voi olla ohi menevä, vaan sen on oltava pysyvä tai jatkuva. Kiintymyksen kohteena täytyy olla jonkin henkilö sekä tavoitteena on pitää yllä yhteyttä tähän henkilöön. Suhteen tulee olla emotionaalisesti tärkeä sekä vastentahtoinen erossa olo aiheuttaa ahdistusta. Ja kaikista tärkein tekijä on, että toisesta henkilöstä etsitään turvaa, hyvää oloa ja lohdutusta. (Hughes 2011, 19.)

Lasten pelot voivat tuntua aikuisesta joskus mahdottomilta, vaikka ne ovat luonnollisia ja ymmärrettäviä. Esimerkiksi lapsi voi alkaa pelkäämään hoitajan poissaoloa, jos hoitajan poissa ollessa lapsi on kokenut pelkoa ja yhdistänyt tämän ahdistuksen hoitajan poissaoloon. Näiden pelottavien kokemusten toistuessa riittävän usein ilman että hoitaja olisi ollut hänen turvanaan tai suojellut tätä riittävästi, jolloin pelkkä hoitajan poissaolo herättää lapsessa pelkoa. Hoitajan poissaolo voi olla myös henkistä poissaoloa esimerkiksi hoitajan sosiaalisten taitojen puutteen vuoksi kuten laittamalla lapsen tervehtimään vieraita ihmisiä, ilman että olisi itse tukemassa tässä tilanteessa seisomalla vierellä ja tukemalla. Jos lasta

on tuettu riittävästi näissä tilanteissa, hänellä ei ole taipumusta pelätä hoitajan poissa oloa, vaan hän kykenee ottamaan hoitajan tilalle jonkun muun aikuisen turvakseen. Tällainen suojele auttaa lasta pitkällä tähtäimellä kohtaamaan tilanteita, joissa emotionaalisesti tärkeä ihminen menetetään väliaikaisesti tai pysyvästi kuten suhteissa tai kuolemien myötä. Lapsen suojeleminen on siis tärkeää hyvän hoivan kannalta. (Rusanen 2011, 39, 42–44.)

Hyvään kognitiivisen kehityksen etenemiseen kuuluu vierastaminen. Lapsen vierastaessa vieraita ihmisiä, hän on oppinut tunnistamaan vieraat ja tutut ihmiset toisistaan. Samalla hän on onnistunut kiintymään hoitajaan, jolta tietää saavansa turvaa. Mitä enemmän tämä kiintymyssuhteen muodostaminen on kestänyt esimerkiksi laitoksessa, sitä enemmän viivästyy myös pelko vieraita kohtaan. (Rusanen 2011, 41.)

Tuvarallinen kiintymyssuhde vaikuttaa lapseen monella alueella läpi elämän, ellei kiintymyssuhteessa ilmene huomattavia häiriöitä. Näitä alueita ovat esimerkiksi emotionaalinen säätely, sosiaaliset taidot, älyllinen kehitys sekä minuuden eheytyminen ja omanarvontunne. Noin kahdella kolmasosasta lapsista on turvallinen kiintymyssuhde. Turvallisesti kiintyneistä lapsista tulee lannistamattomia aikuisia, jotka luottavat omiin kykyihinsä, mutta kykenevät luottamaan myös läheisiin ihmisiin. (Hughes 2011, 20-21.)

Luottavaisessa kiintymyssuhteessa lapsi kokee hoitajan rakastavan sekä ymmärtävän häntä sekä lapsi tuntee olonsa hyväksi hoitajan kanssa. Lapsi on oppinut luottamaan hoitajansa saatavilla oloon, ja kykenee tutkimaan ympäristöään vieraassa tilanteessa. Lapsi viestii tunnetiloistaan selkeästi olettaen saavansa hoitajalta asianmukaista reagointia kuten lapsen osoittaessa kaipuuta, hoitaja ottaa tämän syliin. Turvallisessa kiintymyssuhteessa hoitaja reagoi lapsen viesteihin sensitiivisesti eli nopeasti, johdonmukaisesti sekä asianmukaisella tavalla. (Sinkkonen & Kalland 2001, 30, 36.)

Toisin sanoen kiintymyssuhde muodostuu siitä, voiko lapsi käyttää hoitajaansa turvallisena perustana tutkiessaan ympäristöä. Turvallisessa kiintymyssuhteessa

lapsi tutkii enemmän ympäristöään. Välillä hätääntyessään ulkoisista tai sisäisistä uhista, hän kuitenkin tankkaa itseensä hoitajalta saamaa turvallisuutta pitääkseen turvallisuuden tunteen yllä esimerkiksi katsekontaktin avulla. Tällä tavalla lapsi pyrkii pitämään itsensä koossa eli pitämään yllä hyvän olon kokemusta itsestään suhteessa muihin. (Sinkkonen & Kalland 2001, 22–24.)

Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi saa tuoda esille kaikki tunteensa, elämä on loogista sekä ennakoitavaa. Hän myös kykenee säätelemään tunnereaktiotaan, koska häntä on lohdutettu ja rauhoiteltu tarvittaessa. Asioita on myös valmisteltu etukäteen kertomalla, mitä tulee tapahtumaan kuten vierailu mummon luona, jossa lapsi joutuu jonkun aikaa olemaan ilman vanhempiaan. Samalla hänelle on myös annettu ohjeita ja välineitä selviytyä tästä tilanteesta kuten kertomalla, että mummo on koko ajan paikalla ja käytettävissä, sekä vanhemmille voi soittaa tarpeen vaatiessa ja lapselle otetaan mukaan hänen lempilelunsa. (Sinkkonen 2010, 90.)

Turvallisesti kiintynyt lapsi pystyy tunnistamaan ja ymmärtämään muiden sekä omia tunteitaan. Hän kykenee myös käyttämään logiikkaa sekä järkeilyä, joista on hyötyä myöhemmin koulussa sekä ihmissuhteissa. (Sinkkonen 2010, 92.) Turvallinen kiintymyssuhde muodostaa lapselle suojaavan tekijän pettymyksiä sekä menetyksiä vastaan, antamalla työvälineitä käsitellä näitä asioita vähentäen niiden negatiivisia vaikutuksia (Sinkkonen & Kalland 2001, 34).

Välttelevässä kiintymyssuhteessa lapsi ottaa kaiken vastuun itselleen ja syyllistää vain itseään vuorovaikutussuhteesta, luoden häpeän ja ahdistuksen tunteita kuten lapsi voi ajatella olevansa vaativa ja tuhma. Lapsi on oppinut, ettei käytä hoitajaansa apuna hakiessaan turvaa. Oppiessaan tämän, lapsi joutuu kehittämään itselleen kehitystasoonsa sopivan keinon säädellä omaa tunnetilaansa kuten hätää. Lapsella on kaksi keinoa tähän, joko vaimentamalla tai tehostamalla kiintymyssuhdejärjestelmäänsä vaikuttaen omaan käyttäytymiseen. (Sinkkonen & Kalland 2001, 29–30, 36–37.)

Kiintymyssuhdejärjestelmän vaimentamisella tai sammuttamisella tarkoitetaan sitä, kun lapsi suuntaa huomionsa ympäristöön, kun taas kiintymyssuhdejärjestelmän ylivirittymisellä tarkoitetaan sitä, että yksilö kääntää kaiken huomionsa kiintymyksen kohteeseen yksilöön esimerkiksi äitiin. Ylivirittyneisyys vaikuttaa heikentävästi syy-seuraussuhteiden informaation tarkkailussa sekä tilanteiden älyllistä tutkimista ja jäsentämistä. Yliviritteinen lapsi liioittelee omia tunteitaan, pitääkseen kiintymyksen kohteensa huomioita yllä. Kiintymyssuhdestrategiaa pystyy kehittämään, kunhan yksilö on avoin uudelle kiintymiseen liittyvään informaatioon. Lapsi pystyy myös itse muuttamaan omaa kiintymyssuhteen työhypoteesiä, josta käytetään nimitystä *earned secure* eli psyykkisen työn avulla luotua ja lunastettua turvallista kiintymyssuhdetta. (Sinkkonen & Kalland 2001, 40–41)

Esimerkiksi jos lapsi odottaa hylkivää reagoitua kiintymyksenosoitukseen, hän vaimentaa kiintymyssuhdejärjestelmäänsä esimerkiksi välttämällä liian pitkää katsekontaktia hoitajaansa kääntämällä huomionsa ympäristöön, pitämällä kuitenkin hoitajan sallimaa läheisyyttä. Lapsi ilmaisee vain vähän tässä tilanteessa stressiä, mutta fysiologisten mittausten perusteella stressiä ilmentyy. Kun taas laiminlyödyt lapset saattavat vääristää tai liioitella tunteitaan saadakseen hoitajan huomion. Vieraassa tilanteessa tämä ilmentyy vähäisenä ympäristön tutkimisena sekä lisääntyneenä lähestymisen ja vastustamisen ristiriitana kuten lapsi haluaa ensin syliin, mutta saattaa kohta löydyä hoitajaa. Välttelevässä kiintymyssuhteessa hoitaja reagoi johdonmukaisesti, mutta epäsensitiivisesti lapsen viesteihin. (Sinkkonen & Kalland 2001, 36–37.)

Välttelevässä kiintymyssuhteessa lapsi on joutunut rajaamaan tai poistamaan tunneilmaisujaan. Lapsi on huomannut voimakkaiden tunteiden ilmaisemisen loitontaneen hänet hoitajastaan. Lapsen voi olla hyvin vaikea ilmaista minkäänlaista vihamielistä tunnetta, joka voi johtaa psykosomaattisiin oireisiin tai loppuun palamiseen. Esimerkiksi yksilö saa kiitosta vain erittäin hyvästä työstä tai koulumenestyksestä tai kiukuttelu on nähty huonona asiana. Huomioitavaa kuitenkin on, että lievissä välttelevässä kiintymyssuhteissa lapsi voi kokea olonsa turvalliseksi, vaikka hänen perusajatuksenaan on ”kuinka voisi olla muille avuksi, jotta heidän on hyvä olla”. (Sinkkonen 2010, 91.)

Ristiriitainen-vastahankainen kiintymyssuhteessa lapsi näkee hoitajan olevan yksinomaan syyllinen, ilman että huomioisi omaa osuuttaan asiaan kuten hoitaja suuttuu aina kaikesta ja on vihainen. Tässä kiintymyssuhteessa hoitaja on ollut epäjohdonmukainen lapsensa kanssa, eikä lapsi ole kyennyt ymmärtämään hoitajan monimutkaista sekä vaikeasti ennakoitavaa vuorovaikutusta. (Sinkkonen & Kalland 2001, 29, 37.) Lapsi kokee olevansa hoitajalleen tärkeä, kun hän onnistuu. Asioiden mennessä huonosti, lapsi tarvitsisi kaikista eniten tukea ja turvaa saamatta sitä. Lapsi saattaa ilmaista tämän pettymyksensä vanhempiin raivon purkauksina. Lapsi miettii, mitä hoitaja voisi tehdä, jotta lapsen olisi hyvä olla, koska lapsi kokee olevansa aina vailla jotakin. Mikään ei kuitenkaan ikinä riitä lapselle, josta lapsi alkaa raivoamaan. Lapsi kokee kaiken tunnepitoisesti, ja voi sen vuoksi joutua esimerkiksi koulunkäynnin vaikeuksiin, sillä lapselle tai nuorelle kaikki on valtataistelua. (Sinkkonen 2010, 91–92.)

2.2 Vahingolliset kokemukset

Yksi hyvä tapa suojautua traumaailta sekä ratkaista jo syntyneitä traumoja on turvallinen kiintymyssuhde. Lapsen turvallisuuden tunne voi romahtaa esimerkiksi leikkauksen jälkeisen kivun myötä, mikä voi altistaa traumatisoitumiselle. Lapselle on tärkeää tietää, että hänellä on kiintymyshahmon tuki käsitellä traumaa sekä kiintymyshahmolla on ajatuksena, että lapsi kykenee hänen avulla selviytymään tästä traumasta. Jos lapsi kokee kiintymyshahmon ajattelevan, ettei lapsesta ”tule koskaan entisensä”, uhka kasvaa, ettei hänestä tule enää entisensä. Jos luottamusta toipumiseen löytyy, todennäköisemmin näin myös käy. (Hughes 2011, 40.)

Aivojen kehitys varhaisista raskausviikoista nuoruusikään asti mahdollistaa sopeutumisen hyvin erilaisiin olosuhteisiin, mutta samalla altistaa aivot vahingollisille kokemuksille kuten traumaail ja laiminlyönneille. Vahingolliset kokemukset voivat muuttaa aivojen toimintaa ja rakennetta. Haitalliset vaikutukset ulottuvat pitkälle, jos esimerkiksi trauma on pitkäkestoista ja tapahtuu lapsen ensimmäisinä elinvuosina. Vahingolliset kokemukset aiheuttavat stressiä, mikä vaikuttaa

aivojen kehitykseen. Lyhytaikaisista vahingollisista tapahtumista muutokset voivat palautua, mutta pitkäkestoisista voi aiheutua pysyviä muutoksia kuten hermo-
solujen tuhoutumista. (Sinkkonen & Kalland 2011, 23–24.)

Vakavissa tilanteissa kuten pahoinpitelyissä ja laiminlyönneissä aiheutuu aivoissa monenlaisia muutoksia, varsinkin jos kaltoin kohtelija on lapsen oma vanhempi. Kaltoin kohteleva vanhempi ei kykene säätelemään lapsen tunteita, vaan reagoi niihin epäsopivasti tai torjuvasti. Lapsi joutuu kokemaan tämän vuoksi äärimmäisiä stimulaatio- tai virittymistasoja kuten pahoinpitelyn vuoksi liiallisia ja laiminlyönnin myötä liian vähäisiä. Lapsella on kaksi tapaa reagoida traumaattiseen tilanteeseen, jos lapsi ei saa vanhemmaltaan apua. Uhkatilan jatkuessa pitkään, yliärtävässä tavassa reagoida lapsi on motorisesti levoton, ahdistunut ja käytökseltään impulsiivinen. Pienetkin muistutukset traumatilanteesta saattavat laukaista tämän reaktion. Kun taas dissosiaatio reagointi tavassa lapsen käytös on jähmettynyttä, tottelevaista, tunteetonta tai poissaolevaa. Lapsi pyrkii tällä tavalla suuntaamaan oman huomionsa sisäiseen maailmaansa ulkoisen kipua ja pelkoa tuottamaan maailman sijasta. (Sinkkonen & Kalland 2011, 25–26.)

Haitallisia muutoksia estävät ja suojaavat hoiva ja hyvä vuorovaikutus, varsinkin aroilla lapsilla on tärkeää turvallinen kiintymyssuhde vanhempaan, joka vähentää kortisolin määrää stressaavissa tilanteissa. Lapsi tarvitsee pysyvältä hoitajaltaan hoivaa, huolenpitoa, lohdutusta ja apua pystyäkseen säätelemään stressiään ja kehittämään terveen mielen. Huomion arvoista on, että vahingollisten kokemusten myötä syntyneitä haitallisia yhteyksiä aivoissa on mahdollista hoitaa ja korjata myöhemminkin, sillä aivot ovat muovautuvia koko eliniän ajan. (Sinkkonen & Kalland 2011, 27.)

Vahingollisesta vanhemmuudesta puhuttaessa tarkoitetaan sitä, että vanhemmalla on negatiivisia ja kroonista vihamielisyyttä lapsiaan kohtaan. Tämä vaikuttaa lapsen ja aikuisen väliseen tunnesuhteen luomiseen heikentävästi ja sen myötä tunteiden säätelyjärjestelmän kehittymisen vaillinaisuuteen. Lapsi ei pääse harjoittelemaan tunteiden esilletuomista eikä opi säätelemään tunteitaan. On myös tutkittu fyysisen aggressiivisuuden lisäävän lapsen aggressiivista käyttäytymistä joko välittömästi tai myöhemmin. Tähän ei vaikuta kumpi vanhemmista

käyttää fyysistä aggressiivisuutta eikä myöskään se onko lapsi tyttö vai poika. (Rusanen 2011, 76–77.)

2.3 Nuoruus ja kiintymyssuhde

Nuorisolain (1285/2016, 3 §) mukaan nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuotiaita henkilöitä. Nuoren on helpompi itsenäistyä, kun taustalla on turvallinen kiintymyssuhde. Itsenäistyminen ei tarkoita, että nuoren tulisi katkaista siteensä hoitajiin vaan päinvastoin nuori tarvitsee hoitajia, jotka eivät aio hylätä nuorta. Nuori itsenäistyy turvallisten ja rakastavien hoitajien suojassa. Esimerkiksi raju kuohunta itsenäistymisen aikana voi olla merkki siitä, ettei nuorella ole riittävästi turvallisia kiintymyssuhteita. Nuori tarvitsee turvallisia kiintymyssuhteita itsenäistymiseensä. (Sinkkonen 2010, 85, 93.)

Hoitajien sallivuus sekä ymmärtäminen ovat nuoren jättämistä oman onnensa nojaan, mikä voi näkyä nuoren aggressiivisena käyttäytymisenä hoitajia kohtaan, yöllisillä poissa oloilla sekä päihteiden käyttämisellä. Tällainen käytös ei kuulu normaaliin terveeseen murrosikään. Nämä voivat olla nuoren tapa yrittää päästä aikuisuuteen, irrottautumalla riippuvuussuhteista kerralla, ilman että nuori surisi tätä. Turvattomien kiintymyssuhteiden on todettu liittyvän esimerkiksi käytöshäiriöihin sekä depression. (Sinkkonen 2010, 86.)

Nuori haluaa enemmän vapautta, kuin mitä hän pystyy hallitsemaan. Tämän vuoksi hoitajan tehtävä on keskustella nuoren kanssa perustellen ja selittäen mahdolliset antamansa rajoitukset kuten kotiintuloajoista esimerkiksi nuoren olisi hyvä olla arki-iltaisoin klo 21 kotona, sillä seuraavana päivänä on koulupäivä sekä ulkona liikkuminen tuon ajan jälkeen voi olla vaarallista. Nuori saattaa näistä keskusteluista kuohua, mutta lopulta tunnekuohut tasaantuvat ja voidaan palata normaaliin päiväjärjestykseen. (Sinkkonen 2010, 93.)

Kiintymyssuhteiden painopiste nuoruusiässä muuttuu vähitellen omista hoitajista muihin ihmisiin kuten ystäviin, seurustelukavereihin tai nuoriso-ohjaajaan. Jos

nuori kokee sisäistä turvattomuutta, voi hänen käyttäytymisensä olla eristäytynyttä tai hallitsemattomia raivokohtauksia sekä hän voi tuntea epätoivon tunteita. Nuori voi myös luovuttaa itsensä seksuaalisesti kenen tahansa käytettäväksi saadakseen suhteiltaan läheisyyden tunnetta sekä tuntemuksen että kuuluu jollekin. (Sinkkonen 2010, 93–94.)

On olemassa aikuisten kiintymyssuhteita käsittelevä haastattelu, jossa pyritään selvittämään kiintymyssuhteen työmalleja. Yksilöllä oltaessa turvallinen kiintymyssuhteen työmalli, hän kertoo haastattelussa uskottavasti ja johdonmukaisesti elämänsä vaikeita ja hyviä aikoja sekä kykenee kertomaan esimerkin tapahtumasta, jossa vanhempien rakkaus näkyy. Hän pystyy myös yhdistämään kaksi perspektiiviä: omansa sekä vanhempien. Välttelevässä kiintymyssuhteen työmallissa yksilön kiintymyssuhteisiin liittyvät tunnekokemukset ovat laaja-alaisuudeltaan kaventuneita, eikä hän kykene kertomaan konkreettisista tapahtumista, joissa on ihaillut vanhempiaan. Tämä johtuu siitä, että yksilö haluaa välttää tapahtumien muistamisen, jotka kyseenalaistaisivat vanhempiensa ihannoinnin. Esimerkiksi haastateltava voi kertoa: ”isä antoi selkäsaunan, mutta se oli siihen aikaan yleistä”. Tällä tavalla hän kuvaa tapahtunutta vanhempien näkökulmasta, eikä oman tarvitsevan lapsen näkökulmasta syyllistäen itseään tapahtuneista esimerkiksi ”olin vaikea lapsi, enkä ihmettele miksi vanhemmat hermostuivat. Kuka tahansa muu vanhempi olisi tehnyt samalla tavalla”. Takertuvassa kiintymyssuhteen työmallissa haastattelu on hajanaista, se saattaa edetä nopeasti tunteen sävyttämänä tapahtumasta toiseen ilman että haastateltava kykenisi päättämään mitkä seuraukset olivat itsestä johtuvia. Haastattelussa pääpaino pysyy lapsuuden ajantapahtumissa joko niin, että haastateltava on passiivinen uhri tai hän syyttelee vihaisesti muita samalla kokien itsensä alistetuksi. (Sinkkonen & Kalland 2001, 42–45.) Tämän avulla pystyy arkielämässä hieman hahmottamaan ja selvittämään, millainen kiintymyssuhde esimerkiksi nuorella on ollut vanhempiinsa. Tämä auttaa Kasvunpolulla hahmottamaan lapsen tilannetta, ja sen myötä toimimaan entistä paremmin kiintymyskeskeisen ajattelun toimintamallin mukaisesti.

2.4 Kiintymyssuhdeteorian soveltaminen käytäntöön

Sovellettaessa kiintymyssuhdeteoriaa käytäntöön tulee ottaa huomioon kiintymyssuhteen vaikuttavan myös siihen millaista informaatiota yksilö ottaa vastaan sekä miten hän käsittelee sitä. Kiintymyssuhde vaikuttaa kiintymisstrategioihin, joka puolestaan vaikuttaa siihen, minkälaista informaatiota yksilö on valmis vastaanottamaan sekä mitä asioita hän pyrkii sulkemaan pois. Esimerkiksi jos yksilö on joutunut vaimentamaan kiintymyssuhdejärjestelmäänsä, yksilö pyrkii kiintymiseen liittyvän informaation sulkemaan tietoisien kokemusten ulkopuolelle. Tämän lisäksi strategioiden avulla yksilö tulkitsee sekä prosessoi tunnepitoisia viestejä. (Sinkkonen & Kalland 2001, 38.)

Affektilla tarkoitetaan yksilön emotionaalisen tilan sanatonta ilmaisua kuten ilmeet, äänen sävy ja äänen voimakkuus. Emootio ja affekti ei kuitenkaan ole sama asia, sillä vuorovaikutuksessa voidaan keskustella samalla affektilla, vaikka emootio on eri. Esimerkiksi lapsi on vihainen koska ei halua siivota huonettaan juuri nyt, ja ilmaisee tämän huutamalla hoitajalle. Hoitaja voi vastata tähän affektiin samanlaisella affektilla lapsen iästä riippumatta toteamalla, ettei lapsi halua siivota huonettaan, koska haluaisi mieluummin pelata. Hoitajalla itsellään ei välttämättä ole samaa emootiota kuin lapsella, vaikka ilmaisu on samalla affektilla. Tällä tavalla hoitaja pystyy osoittamaan empatiaansa, ymmärtämällä ja hyväksymällä mikä emootio lapsella on. Tästä affektiivisesta vuorovaikutuksesta käytetään myös sanaa ”samaa tunnetilaan virittäytymiseksi”. Tämä myös auttaa säätelemään lapsen tunnetilaa, sillä kun hoitajalla ei ole sama emootio taustalla, lievittyy lapsen emootio affektisen vuoropuhelun jälkeen. (Hughes 2011, 26, 59.)

Muutamia esimerkki lausahduksia, joita hoitaja voi käyttää affektiivisessä vuoropuhelussa: ”Näyttää siltä, että tuo on sinulle hyvin vaikeaa!”, ”Sinähän palat halusta mennä!”, ”Näytät tosiaan surulliselta, kun minä en päästä sinua menemään ystäväsi luo”. Näiden tarkoituksena on kuvailla lapsen tuntemuksia sekä auttaa lasta ilmaisemaan itseään paremmin jatkossa, ilman hoitajan apua. (Hughes 2011, 58.) Kasvunpolun toimintatavan kiintymyskeskeisessä ajattelussa käytetään tätä samaa tunnetilaan virittäytymistä.

Lapsi tarvitsee aikuisen apua oppiakseen säätelmään emootioitaan tehokkaasti. Ensin hoitaja säätelää lapsen emootioita esimerkiksi rauhoittamalla levotonta lasta, jolloin hoitaja säätelää lapsen vireystasoa sekä emotionaalista kokemusta. Tämän jälkeen lapsi säätelää emootioitaan hoitajan kanssa ja lopulta kykenee siihen itsenäisesti sisäistäessään hoitajan kanssa yhdessä koetut tunteet ja niiden säätelämisen. (Becker-Weidman 2013, 42.)

Hyvään kiintymyssuhteen luomiseen kuuluu oleellisesti lapsen yleinen turvallisuuden tunne, ei siis pelkästään fyysisen turvallisuuden tunne. Yleisen turvallisuuden tunteen puuttuessa, yksilön koko potentiaalin toteuttaminen vaarantuu sekä huomio keskittyy vain turvallisuuden tunteen palauttamiseen eikä mihinkään muuhun. Esimerkiksi jos lapsi on seuraamassa kiinnostuneena lemmikki koiran tekemisiä, kunnes hoitaja arvaamatta huudahtaa, lapsi siirtyy keskittymään ja selvittämään, onko kaikki hyvin hoitajalla vai onko hän itse hoitajan mielestä turvassa tai onko hänellä itsellään syytä pelätä jotain. Keskittymisen siirtyessä, lapsi ei huomaa enää koiran tekemisiä, eikä hän kykene oppimaan enää uutta, ennen kuin turvallisuuden tunne on palautunut. Tämän vuoksi, hoitajan tärkein tehtävä on luoda turvallisuuden tunne ja ylläpitää sitä. Lapsi oppii vähitellen ottamaan itse vastuuta turvallisuuden tunteen ylläpitämisestä, mutta siihen asti hoitaja on mukana sen luomisessa, jopa aikuisuuteen asti. (Hughes 2011, 27, 31–32.)

Lapsuudessa turvallisuuden tunne luodaan sen avulla, että lapsen saatavilla on aina aikuinen, kehen hän on kiintynyt turvallisesti. Sen avulla lapsi pystyy säilyttämään turvallisuuden tunteensa ja kykenee tutkimaan ympäristöään ja oppimaan uutta. Turvallisuuden tunteen luomiseen vaikuttaa myös tilanteiden ennakoitavuus. On hyvä pitää kiinni rutiineista ja järjestyksestä, kunnes lapsi on itse valmis ottamaan näistä vastuuta. Vastuun ottamiseen vaikuttaa ikä, kehitystaso, luonne, itseluottamus ja fyysinen sekä henkinen tila. On hoitajan tehtävä, löytää hyvä tasapaino järjestyksen ja joustavuuden välillä, tunnistamalla lapsen reagoimisen näihin. On myös huomioitava, että lapsen reagoiminen voi vaihdella päivittäin, minkä vuoksi on hyvä, jos hoitaja on virittäytynyt samaan tunnetilaan lapsen kanssa, tehdäkseen mahdollisimman oikeat päätökset lapsen suhteen. (Hughes 2011, 33–34.)

Suuria muutoksia lapsen elämässä olisi hyvä suunnitella etukäteen, sekä valmistaa lasta näihin ja antaa hänen olla mukana siinä. Esimerkiksi uuteen kotiin muuttamisen yhteydessä, käydään yhdessä tutustumassa etukäteen kotiin ja lapselle annetaan mahdollisuus vaikuttaa esimerkiksi hänen oman huoneensa sisustukseen. Lapsi tarvitsee tietoa etukäteen tästä uudesta muutoksesta, tai hän voi luulla muutoksen johtuvan hänestä itsestään tai hänen negatiivisesta ominaisuudestaan. Kun lapsi pystyy jotenkin vaikuttamaan muutokseen, hänen pelkonsa pienenee ja sen myötä pystyy ilmaisemaan sitä paremmin. (Hughes 2011, 35.)

Ennalta arvaamattomissa eronkokemuksissa, lapsi kokee uhan omalle turvallisuuden tunteelleen. Antamalla lapselle tietoa erosta esimerkiksi mitä tapahtuu ja miten tilanne vaikuttaa lapsen arkielämään, kenen kanssa hän tulee olemaan ja kuinka kauan. Tilannetta helpottaa, jos lapsi pääsee tutustumaan hoitopaikkaansa etukäteen. Lapsen olisi myös hyvä saada ilmaista omat pelkonsa tai vastustuksensa erokokemusta kohtaan. Lapsen tulee kokea ja hyväksyä ensin oma ahdinkonsa sekä olla varma, että hoitajat ymmärtävät hänen ahdinkonsa, jotta hän kykenee selviytymään tilanteesta. Muuten hoitajan puhuminen ja vakuuttelut saattavat vain lisätä lapsen ahdistusta ja vastustusta. (Hughes 2011, 35.)

Järjestettäessä yllätystä lapselle, tulisi ottaa huomioon onko lapsi itse valmis yllätykseen. Onkin hyvä pohtia, miten lapsi kokee yllätyksen ja onko yllätys sopiva hänen ikäiselleen lapselle. Esimerkiksi, jos lapsi on vasta kokenut jotain traumaatisoivaa, voi yllätys tuntua lapsesta ahdistavalta. Hän voi tarvita enemmänkin rutiinia, kuin yllätyksiä. Yllätyksen tulisi olla lapselle positiivinen kokemus, ja ohjaajan tehtäväksi jää arvioida, onko tuleva yllätys lapselle positiivinen kokemus vai ei. Virittäytymällä lapsen kanssa samaan tunnetilaan ja sen hetkiseen tilanteeseen, hoitaja pystyy tekemään tämän arvioinnin. (Hughes 2011, 37.)

Reflektiokykyyn kuuluu mielensisäinen representaatio eli oma käsitys itsestä, toisista sekä käsitys suhteista. Representaation avulla yksilö kykenee ennakoimaan toisten tekoja, tunteita sekä ajatuksia, jolloin yksilö pystyy reagoimaan niihin sopivalla tavalla. Impulsiivisuuden hallinta edellyttää reflektiokykyä, sillä sen avulla yksilö pystyy miettimään seuraavaa omaa toimintaansa, sen suhteen mitä uskoo toisen intention, tunteiden ja ajatusten olevan. (Becker-Weidman 2013, 38–39.)

Sensitiiviseen vuorovaikutuksen osa tekijä on refleksiivisyys. Tällä tarkoitetaan sitä, että yksilö ymmärtää jokaisella olevan erillinen mieli, ja sen myötä omat tunteet sekä ajatukset. Refleksiivisyyteen kuuluu myös, että ymmärtää kohtuullisesti myös omia tunteitaan. Refleksinen hoitaja ei tunne vielä lapsen mieltä etukäteen, vaan se on tutkittava ja selvitettävä millainen se on kuten testaamalla erilaisia onnistuneita ratkaisumalleja ja seuraamalla lapsen reaktioita. Esimerkiksi auttaakseen lastaan rauhoittumaan osalle toimii paremmin rauhallinen laulu, kun taas toisille sylissä pitäminen. Hoitajan tulee olla hyvin tietoinen ongelmasta, löytääkseen siihen parhaan mahdollisen ratkaisun. Sama toimii erittäin hyvin myös nuorten kasvatuksessa. Hoitaja tarvitseekin paljon pitkäjänteisyyttä, hienotunteisuutta olemalla samalla määrätietoinen saadakseen käsityksen mikä nuoren mieltä mietityttää. Nuoren osoittamaa murinaa ei tulisi pelätä, mutta törkeyksiä ei tulisi kuitenkaan hyväksyä. Sillä refleктоivalla ja sensitiivisellä hoitajalla on myös tunteet, joita nuori voi loukata. Jos nuori loukkaa hoitajan tunteita, tulisi tämä ilmaista selkeästi ja määrätietoisesti, jotta nuori oppii itse refleктоimaan muiden tunteita esimerkiksi voi kertoa nuorelle keskustelun loppuvan, jos itse joutuu hylitsemään liikaa omia tunteitaan. (Sinkkonen 2010, 89–90). Sijaisäidin äidillinen sensitiivisyys näyttää olevan yksi tärkeimmistä tekijöistä, jotka ennakoivat turvallista kiintymyssuhdetta sijaisäidin ja lapsen välillä (Ponciano 2010).

Lapsen kasvatuksessa ei pidä unohtaa kuria, mutta on kuitenkin huomioitava sen turvallisuus. Kurissa pitäminen luo lapselle turvallisuutta, mutta samalla se myös ahdistaa. Ahdistus syntyy, koska lapsi toivoo eri asiaa mitä hoitaja päättää tilanteen hoitamiseksi. Turvallisuutta lisää, kun lapsi tietää aikuisen olevan läsnä aktiivisesti sekä lapsi omaa tilanteen hallitaan tietoa ja kokemusta. Turvallisuutta voidaan lisätä, kun hoitaja ilmaisee kuria koskevan päätöksen lapselle avoimesti, itseensä luottaen, kertoo motiivinsa sekä tavoitteensa selkeästi. Tärkeää on saada lapselle sellainen tieto päätöksestä, minkä lapsi ymmärtää. Hoitajan tulisi olla kuitenkin avoin lapsen näkemykselle asiasta, jolloin lapsi ymmärtää hoitajan ottaneen hänen näkökulmansa huomioon päätöstä tehdessä. Päätös tulisi kertoa lapselle empaattisesti sekä ymmärryksenä lapsen pettymystä kohtaan, jos päätös ja lapsen toive ovat ristiriidassa. Tämän avulla, lapsi saa ymmärrystä ja lohdutusta, jolloin päätöksen hyväksyminen on helpompaa. (Hughes 2011, 34–35.)

Lapsen eristäminen muista kuten omaan huoneeseen meneminen ei ole hyvä rangaistus lapsen sopimattomasta käyttäytymisestä, sillä se voi olla lapselle jopa pelottava kokemus ja lisätä lapsen vihaisuutta. Lapsen ollessa kiihdyksissä, on parempi olla tämän lähellä, ellei hoitaja itse tarvitse aikaa rauhoittumiseen. Tämä on kuitenkin hyvä selventää lapselle, että hän ei ole hylkäämässä lasta vaan esimerkiksi toteamalla menevänsä itse toiseen huoneeseen rauhoittumaan ollessaan vieläkin poissa tolaltaan äskeisen tapahtuman vuoksi. Hoitajan on hyvä ottaa itselleen tällainen aikalisä, jotta tilanne pystytään lopulta käsittelemään. Muutoin saattaa tulla noidan kehä, sillä hoitaja ei kykene hallitsemaan omia tunteitaan, jolloin lapsikaan ei pysty säätelemään omia tunteitaan. Lapsi saa mennä itse omaan huoneeseensa rauhoittumaan, jos hän sitä haluaa, mutta häntä ei tulisi pakottaa menemään huoneeseensa eli eristäytymään. (Hughes 2011, 36–37.)

On myös hyvä pystyä ymmärtämään lapsen pelkoa, ja keskustelemaan siitä. Tällä tavoin, lapsi pääsee käsittelemään omaa pelkoaan ja pohtimaan tilanteen hallitsemiseksi ja pelon vähentämiseksi erilaisia keinoja. Jos taas hoitaja ei ymmärrä lapsen epärealistisia pelkoja, lapsi kokee, että joutuu kohtaamaan nämä pelot yksin, pahentaen pelkoa entisestään. Järkeily ei aina ole oikea tapa kohdata toisen pelkoja, sillä se ei aina riitä hallitsemaan niitä. (Hughes 2011, 38–39.)

Lapsi pystyy paremmin turvalliseen kiintymykseen, kun hänellä on kokemus, että hänet hyväksytään ehdoitta sekä häntä arvostetaan juuri sellaisena kuin hän on. Hoitajan tulisi hyväksyä lapsen ajatukset, tunteet ja pyrkimykset sekä välttämään lapsen rankaisemista tämän käytösongelmien vuoksi. (Hughes 2015, 22.)

2.5 Vuorovaikutteinen kehityopsykoterapia

Käyn opinnäytetyössäni myös DDP-terapiaa läpi, sillä se liittyy mielestäni vahvasti kiintymyskeskeiseen ajatteluun. Toisaalta, Kasvunpolun työntekijöiden, si-
jaisten että vakituisten työntekijöiden, on hyvä tietää myös tästä hoitomuodosta,

jotta he osaavat tarpeen vaatiessa ”ehdottaa” nuorelle tätä menetelmää. Sekä osaavat itse valmistautua hieman paremmin, jos pääsevät nuoren kanssa tällaiseen terapiaan nuoren ohjaajan roolissa, johon kiintymyssuhdetta aletaan rakentamaan. Toisaalta, jos nuori osallistuu DDP-terapiaan, vaatii se myös toisenlaista vuorovaikutusta parempien hoitotuloksien saavuttamiseksi.

DDP-terapia eli Dyadic Developmental Psychotherapy on tarkoitettu hoitamaan traumaperäisiä kiintymyssuhdehäiriöitä sekä kompleksisia traumoja. Se pohjautuu kiintymyssuhdeteoriaan sekä tunnevuorovaikutukseen nostamalla arjen kiintymyskohteet eli ne ihmis- ja tunnesuhteet, joiden kanssa lapsi elää arkena. Menetelmä on alun perin kehitelty adoptoitujen ja sijoitettujen lasten hoitoon, mutta sen on huomattu toimivan myös yleisenä hoitomallina esimerkiksi lastenkodeissa ja lastensuojelussa. DDP:ssa käydään esimerkiksi läpi menetyksiä, vahvistetaan itseluottamusta, tuetaan tunnesidettä hoitajiin sekä korjataan vääristyneitä ajatusrakennelmia. Terapia istunnoissa on mukana lapsen hoitaja tai hoitajat kuten lasten/nuortenkodin omanhoitaja. Terapian tarkoituksena on luoda syvempi luottamus- ja kiintymyssuhde lapsen tai nuoren ja hoitajan välille. Kiintymyssuhdetraumoja hoidettaessa on tärkeää saada arki terapeuttiseksi, minkä vuoksi hoitajat ovat tärkeä yhteistyökumppani. (Becker-Weidman 2013, 8–9, 13–14.)

Terapia istunnot kestävät yleensä noin 1,5–2-tuntia, jonka aika terapeutti tapaa yksin hoitajan kanssa sekä yhdessä hoitajaa, että lasta. Terapeutin tavatessa ensin hoitajaa, he käyvät yhdessä läpi mitä lapsen elämässä on tapahtunut istuntojen välillä, samalla terapeutti auttaa hoitajaa kohtaamaan lapsen PLACE-asenteella. Lapsi odottaa tämän aikaa toisessa huoneessa, jossa hän voi esimerkiksi leikkiä. Lapsen tullessa mukaan istuntoon, hoitaja ja terapeutti saattavat käydä eheyttävää ja korjaavaa vuoropuhelua keskenään. Jos lapsi ei siihen halua osallistua, lapsella on kuitenkin mahdollisuus missä vaiheessa vaan osallistua ja korjata keskustelua. Lapsi on kuitenkin koko ajan kuuntelemassa keskustelua, mikä mahdollistaa etenemisen terapiaprosessissa tervehdyttävään suuntaan. Lopuksi vielä terapeutti ja hoitaja refleктоivat yhdessä lyhyesti istuntoa. (Becker-Weidman 2013, 10–11.)

Hoitavan aikuisen tulee käyttää empaattisesti hyväksyvää, kiinnostunutta ja uteliaasta asennetta, mikä auttaa lapsen häpeäreaktion laantumista sekä muuttamaan omaa käsitystä itsestään huonona, pahana tai ei-rakastettavana. Kokonaisuudessaan PLACE-asenteeseen kuuluu leikkisyys, rakkaus, hyväksyntä, uteliaisuus ja empatia. Asenteen avulla lähdetään tutkimaan uteliaasti kaikkea mitä lapsi alkaa kertoa, samalla hyväksytään ja ollaan empaattisia, jolloin lapsen ei tarvitse vastustella ja häpeä lieventyy. Esimerkiksi asennetta kuvaa hyvin: ”olen aina iloinen, riippumatta mitä lapsi sanoo”. Lapsesta ollaan kiinnostuneita kokonaisuudessaan, ei pelkästään ongelmista. Leikkisyyden avulla taas suhteen rakentaminen helpottuu. Tämä asenne ei kuitenkaan pelkästään riitä, vaan siihen tarvitaan myös riittävän luotettava kiintymyssuhde, minkä vuoksi lasta autetaan rakentamaan turvallinen kiintymyssuhde hoitavaan aikuiseen. Terapeutti käyttää vastaavasti PACE- asennetta, johon kuuluu leikkisyys, hyväksyntä, uteliaisuus ja empatia. Terapeutti määrää tällä asenteella hoidon tahdin, kun taas hoitaja luo PLACE-asenteella hoidon ympäristön. (Becker-Weidman 2013, 9–10, 28, 33.)

Intersubjektiivisuudella viitataan kahden yksilön omien kokemusten vaikuttavan myös toisen yksilön omaan kokemukseen esimerkiksi, miten hoitaja näkee lapsen, vaikuttaa myös lapsen omaan kokemukseen itsestään. Intersubjektiivisella suhteella tarkoitetaan kahden toimijan välistä suhdetta kuten lapsen ja hoitajan välinen suhde. Sillä myös tarkoitetaan sitä, että lapsi ja hoitaja liittyvät samaan kokemukseen eli kokevat kokemuksen samassa tunnetilassa sekä tutkivat sitä yhdessä ymmärryksen lisäämiseksi. Toisin sanoen lapsi ja hoitaja ovat yhdessä tietyssä tilanteessa ja kokevat sen yhdessä (Hughes 2011, 23, 25, 51.)

Intersubjektiivisen kokemuksen kautta hoitaja voi auttaa lasta säätelemään kokemukseen liittyviä tunteitaan. Esimerkiksi lapsen ottaessa ensi askeleitaan, hoitajasta huokuu iloa, jolloin lapsi tuntee myös iloa, ylpeyttä ja tyytyväisyyttä itsestään. Tai kun lapsi rikkoo toisen lelun, ja näkee hoitajan surullisen ilmeen, lapsi katuu tekoaan enemmän ja on valmiimpi kohtaamaan tekojensa seuraukset. Eikä todennäköisesti tee enää vastaavaa pahaa tekoaan uudestaan. Tämän avulla, lasta ei välttämättä tarvitse torua tai rangaista, vaan hän oppii tästä tilanteesta itsestään. (Hughes 2011, 51–52.)

DDP:ssä lopputulosta ennustaa enemmän hoitaja kuin lapsi, sillä hoitaja on avainasemassa edistymisessä. Tärkeimmät tekijät hoitajalla edistymisen kannalta ovat mielentilan suhde kiintymykseen, reflektiivinen toimintakyky, sitoutuneisuus, oivalluskyky ja herkkyys. Lapsen hoito voi alkaa jo siitä, että terapeutti auttaa hoitajaa ratkaisemaan omaan kiintymyssuhteeseen liittyvät ongelmat, mikä auttaa hoitajaa luomaan turvallisuuden tunnetta sekä turvallisen tukikohdan lapselle. Ollakseen sopiva hoitaja lapselle DDP-terapiassa, hoitajan tulee ratkaista ensin omat kiintymyssuhdestrategiansa, jotta voi aloittaa lapsen hoidon. Kiintymys vaikuttaa hoitajan omaan mielen tilaan, minkä vuoksi omat kiintymyssuhdestrategiat on hyvä tiedostaa. (Becker-Weidman 2013, 16, 28.)

Lastenkotiympäristössä mitä läheisempi omahoitaja on lapsen kanssa, sitä paremmin pystytään DDP-terapian avulla ratkaisemaan piileviä traumoja ja kiintymyshäiriöitä. Henkilökunnan tulee kuitenkin olla hyvin koulutettu, jotta lastenkodissa voidaan ottaa DDP käyttöön. Hyvällä ja oikeanlaisella koulutuksella henkilökunnasta voi tulla vahva terapeutin vaikuttaja lapsen elämään, jolloin muutokset voivat olla hyvin voimakkaita. Koulutuksen avulla hoitajaa autetaan luomaan hoitava PLACE-asenne. (Becker-Weidman 2013, 20–21.) PLACE-asennetta käytetään Kasvunpolun Nuortenkodilla yhtenä toimintatapana.

Ensimmäinen asia mitä koulutuksessa lähdetään tekemään, on nähdä lapsi uusin silmin eli pyritään näkemään käytöksen taakse. Sillä hoitajan tulkinnat ja oletukset lapsesta vaikuttavat miten hoitaja tuntee lasta sekä hänen kokemustaan kohtaan. Esimerkiksi jos lapsella on tapana piilotella ruokaa omaan vaatekaappiinsa, vaikka on ohjeistettu säilyttämään sitä keittiössä. Hoitajalla voi tulla suuttumuksen tunteita, jos tulkitsee tämän ”varasteluksi”. Toisaalta jos hoitaja ymmärtää lapsen käyttäytymisen johtuvan muista motiiveista, hoitajan tunteet ovat erilaiset kuten, jos hoitaja ymmärtää lapsen käytöksen johtuvan siitä, että hänellä ei ole aina ollut lapsuudessa ruokaa tarjolla ja pelkää näkevänsä nälkää, voi hoitaja tuntea suuttumuksen tilalta empatiaa lasta kohtaan. Lapsen käytöksen näkeminen uusin silmin, auttaa hoitajaa tuntemaan toisin, mikä vaikuttaa käytökseen ja samalla käyttäytymään lasta kohtaan terapeutisemmin. (Becker-Weidman 2013, 22.)

Hoitajan tulee myös ymmärtää kaksi periaatetta. Ensimmäinen on ”käytös on sopeutumista” eli ihmisen kehittyminen on reagointia ympäristöön kuten ihmisiin, tilanteisiin ja kokemuksiin, jotka muovaavat sitä, miten yksilö toimii ja tuntee. Toisin sanoen, yksilölle kehittyy käyttäytymismalleja, jotka ovat sopeutumista sen aikaiseen tilanteeseen. Esimerkiksi lapsen käytöksen ”oireet” voivat olla näitä, sillä lapsen nykyinen käytös ei sovi nykyiseen tilanteeseen kuten ruoan hankkiminen omaan vaatekaappiin. Uudet tilanteet eivät muokkaa näitä käyttäytymismalleja, ennen kuin lapsen kokemukset lakkaavat stressaamasta kroonisesti. Siihen asti, lapsella on niin sanotut selviytymisaivot uuden oppimisaivojen sijasta. Tässä vaiheessa kotona on hyvä vallita parantava PLACE-asetus, joka luo turvallisuuden tunnetta emotionaalisesti, psyykkisesti ja fyysisesti. Lapsen käyttäytymisen hallitsemista tehokkaampaa on mikä ohjaa lapsen käyttäytymistä ja puuttua siihen. Esimerkiksi jos lapsi alkaa äkkiarvaamatta huutamaan kaupassa, voi olla, että kaupan asiakkaista joku muistuttaa lasta aikaisemmista epämiellyttävistä ihmissuhteista, minkä vuoksi lapsi alkaa huutamaan. Sen sijaan, että lapsi huutaisi sen vuoksi, ettei saa tahtoaan läpi. Tässä vaiheessa on hyvä auttaa lasta rauhoittumaan esimerkiksi halaamalla ja toteamalla tämän olevan turvassa. (Becker-Weidman 2013, 22–23.)

Toinen tärkeä periaate on ystävällinen attribuutio eli ystävällinen oletus. Tämä liittyy vahvasti edelliseen ”kaikki käytös on sopeutumista”-periaatteeseen, sillä jos et ole varma lapsen motivaatiosta tulee se tulkita hyvántahtoisesti. Tämä tukee oppimisaivojen toimintaa, sillä se johtaa todennäköisemmin turvallisuuden ja suojan tunteeseen sekä positiivisen ja yhteisen kokemukseen. Esimerkiksi ruoan jemmaamista omaan vaatekaappiin tulisi ajatella lapsen aikaisempien kokemusten valossa kuten pelkää näkevänsä nälkää, ja jemmaa sen vuoksi ruokaa, että voi pitää huolta itsestään, kun että näkisi ruoan jemmaamisen varastamisena. (Becker-Weidman 2013, 24–26.)

Lapsella voi olla myös käsitys, että jokainen stressi tilanne on hänen kohdattava yksin sekä jokainen konflikti johtaa hylkäämiseen. Ohjaajan tehtäväksi jää korjata nämä käsitykset PACE-asetteen sekä vuorovaikutteisen korjaamisen avulla. Tämä korjaaminen auttaa säätelemään käyttäytymistä sekä tunteita. (Becker-Weidman 2013, 30.)

Hoitajan on hyvä huomioida, että yhteyden eli ihmissuhteissa syntyvän yhteyden jossa on emotionaalinen arvo, avulla lapsi alkaa hahmottamaan moraaliaan, arvojaan ja myönteisiä sosiaalisia toimintoja kuten mikä on oikein ja mikä on väärin. Tämän avulla, lapsi kykenee hallitsemaan impulsiivisuuttaan. Toisin sanoen, lapsi sisäistää mikä on oikein ja väärin, ja pystyy toimimaan sen mukaisesti itsenäisesti. (Becker-Weidman 2013, 33.)

Interaktiivisella eli vuorovaikutteisella korjaamisella pyritään vähentämään häpeän tunnetta reagoimalla ihmissuhteissa tapahtuviin katkoksiin. Katkokset voivat johtua siitä, kun hoitaja ymmärtää lasta väärin tai hoitaja ei huomaa jotain tärkeää emotionaalista vihjettä. Vuorovaikutteisen korjaamisen avulla autetaan lasta edistymään ja kehittymään päästäkseen irti häpeään perustuvasta identiteetistään kokeakseen tervettä ja oikeanlaista syyllisyyttä. Häpeä voi syntyä, kun tulee katkos hoitajan ja lapsen välillä. Kun negatiivisesta kokemuksesta seuraa jokin positiivinen kokemus, lapsi oppii, että negatiivinen emootio on mahdollista sietää ja ratkaista, eikä suhde kariudu tähän. Tämän avulla lapsi alkaa ymmärtämään, että hän saattaa tehdä joskus pahoja tekoja olematta itse paha. Esimerkiksi katkos voi tulla, kun hoitaja kehuu, miten nättiä kukkia luonnossa on, ja lapsi käy näitä sen jälkeen keräämässä. Hoitaja voi kuitenkin näyttää hieman pettyneeltä tai surulliselta lapsen tuodessa kukat hoitajalle, sillä hoitaja olisi halunnut kukkien vielä kasvavan luonnossa. Lapsi voi tässä vaiheessa ajatella olevansa paha, koska sai hoitajan huonolle tuulelle, jolloin katkos on syntynyt hoitajan ja lapsen välille. (Becker-Weidman 2013, 45–46.) Interaktiivista korjaamisella pysytään siis vähentämään nuoren kokemaa häpeää, mihin Kasvunpolun Nuortenkodilla pyritään.

2.6 Tuloksellisuus hyödynnettäessä kiintymyssuhdetta työmenetelmänä

Tuon myös opinnäytetyössäni ilmi muutaman tutkimuksen myötä, kiintymyskeskeisen ajattelun toimivuutta. Becker-Weidmanin (2006) tutkimuksessa oli kaksi

ryhmää, joissa yksilöillä oli diagnosoitu DSM IV:n mukainen reaktiivinen kiintymyshäiriö. Koeryhmässä oli 34 yksilö, jotka saivat hoidoksi DDP-terapiaa ja kontrolli ryhmässä oli 30 yksilöä, jotka saivat muiden klinikoiden tarjoamaa apua tai ei ollenkaan. Yksilöiden ikä tutkimuksessa vaihteli 5–16-vuoden välillä. Koehenkilöihin kuulu lapsia, jotka ovat lastensuojelussa tai heidät on adoptoitu. Tutkimuksen tuloksesta selvisi, että DDP-terapia oli tehokas menetelmä hoidettaessa lapsia, joilla on kiintymys-traumahäiriöitä verrattuna muiden klinikoiden tarjoamaan apuun. Tuloksista voi päätellä, että aika itsessään ei paranna lasta. DDP-terapian jälkeen yksilöillä oli tilastollisesti merkitsevästi vähentynyt sisäänpäin kääntyneisyys, sosiaaliset ongelmat, ajatuksen ongelmat, tarkkaavaisuus ongelmat, sääntöjen rikkomiseen liittyvä käyttäytyminen ja aggressiivinen käyttäytyminen.

Mercerin (2014) artikkelissa kritisoidaan Becker-Weidmanin (2006) tutkimusta sekä yleisesti DDP-terapiaa. Mercerin (2014) mielestä, tutkimusta ei ole toistettu ja tutkimuksen raportoinnin tarkkuudesta ja sen myötä rehellisyydestä on syntynyt epäilyksiä. Esimerkiksi tutkimusta ei ole satunnaistettu, eikä kontrolliryhmän hoitoa voida tietää varmaksi onko se tavanomainen hoitomuoto. Näyttö mikä perustuu DDP-terapiaan, on heikko: suunnittelussa ja raportoinnissa on vakavia ongelmia. DDP-terapiasta tarvittaisiin enemmän tutkimuksia, jotta saataisiin näyttöä DDP-terapian toimivuudesta. Tämä voi kuitenkin olla vaikeaa, sillä edellisten tutkimuksien tieto interventiosta on puutteellista.

On tutkittu, että jopa lääkäreiden on hyvä tietää kiintymyssuhde teoriasta. Sen avulla he pystyvät ymmärtämään potilaiden menneisyyttä paremmin, heidän nykyisiä suhteitaan sekä heidän kommunikointi tapaansa, joka vaikuttaa myös lääkäri-potilas suhteeseen. Potilas-lääkäri suhde voi myös vaikuttaa hoidon vaikuttavuuteen, jolloin hyvä potilas-lääkäri suhde auttaa saavuttamaan hyvän hoidon. Ymmärtämällä potilaan kiintymystyyliä, lääkärit voivat keskittyä onnistuneeseen kommunikointiin, joka auttaa yhteistyönteckemisessä taatakseen parhaan mahdollisen potilaskeskeisen hoidon. (Hooper, Tomek & Newman, 2012.) Kiintymyssuhde teorian tietämyksestä on siis hyötyä kommunikoinnissa hoivasuhteissa.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyöni on empiiristä eli havainnoivaa tutkimusta (Heikkilä 2014, 12). Selvitän, näkyykö kiintymyskeskeinen ajattelu riittävästi Kasvunpolun Nuortenkodilla työntekijöiden mielestä. Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka tarkoituksena on auttaa ymmärtämään ja selittämään jonkun käyttäytymistä kuten tässä tapauksessa kiintymyssuhde keskeisen ajattelun näkyvyyttä ja toimivuutta. Samalla tutkimukseni oli myös kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, sillä sen avulla pyritään selvittämään asioiden riippuvuuksia, kuten tässä tilanteessa esimerkiksi onko työntekijöillä tarpeeksi koulutusta toteuttaakseen kiintymyskeskeistä toimintatapaa Nuortenkodilla. (Heikkilä 2014, 15).

Päädyin keräämään tietoa verkkokyselyn avulla, koska halusin korostaa työntekijöiden anonymiteetin säilymistä (Valli & Perkkilä 2015, 111). Anonymiteetin ollessa vastaajalle tiedossa, on hänen mielestäni helpompi vastata rehellisesti kyselyyn. Päädyin myös kyselyyn, koska kyselyyn vastaaminen vie vastaajilta vähän aikaa, eikä tarvitse erikseen sopia milloin vastaajille sopisi esimerkiksi haastattelu aika. Kasvunpolun Nuortenkodilla ohjaajat antavat paljon aikaa nuorille, enkä halunnut viedä nuorilta pois heidän tarvitsemaansa aikaa.

Tutkimuksen validiteetti eli pätevyydellä tarkoitetaan sitä, onko tutkimus mitannut sitä, mitä on ollut tarkoituksena selvittää. Kyselyn kysymysten tuleekin mitata oikeita asioita, ja niiden on tarkoitus kattaa koko tutkimusongelma. Tutkimuksen pätevyyteen vaikuttaa myös edustavan otoksen saaminen, eli toisin sanoen pyrin saamaan kaikki työntekijät vastaamaan kyselyyni, jolloin saan edustavan otoksen Kasvunpolulta. (Heikkilä 2014, 27.)

Reliabiliteetilla eli luotettavuudella tarkoitetaan tulosten tarkkuutta toisin sanoen tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia. Tulokset voivat olla sattumanvaraisia, jos otoskoko on hyvin pieni. Tutkimus täytyy olla toistettavissa, eli kuka vaan pystyy suorittamaan tutkimuksen ja saamaan luotettavia tuloksia. Saadakseen luotettavat tulokset, on myös varmistettava, että tutkimukseen osallistujat vastaavat hyvin koko tutkittavaa perusjoukkoa. (Heikkilä 28.) Otokseni on melko pieni, joka

voi vaikuttaa tuloksiin, mutta toisaalta tulokset kuvaavat hyvin tutkittavaa perusjoukkoa eli Kasvunpolun Nuortenkodin työntekijöitä. Vakituksia työntekijöitä ei ole kuin noin kymmenen, jolloin tutkittava perusjoukko ei ole alun perin kovin suuri.

Kehittelin itse oman mittarin, eli kyselyn, sillä valmista kyselyä ei ollut saatavilla, joka vastaisi tutkimuskysymykseeni. Tämän vuoksi, kyselyni reliabiliteettia ei voida mitata, mikä voi heikentää kyselyni luotettavuutta. Kysely olisi hyvä testata esitutkimuksen avulla, jolloin esimerkiksi kysymysten epäselkeys käy ilmi ja niitä voidaan muokata varsinaiseen kyselyyn. Itse en testannut kyselyni toimivuutta etukäteen, sillä en olisi pystynyt muodostamaan samankaltaista koeryhmää, mitä varsinaisessa kyselyssä käytin. (Vastamäki 2015, 130–131.)

Verkkokyselyihin vastaa parhaiten 15–25-vuotiaat (Valli & Perkkilä 2015, 112). Tämä on yksi syy, miksi valitsin verkkokyselyn tavallisen paperisen kyselyn sijasta. Ajattelen, että työntekijöidenkin on luontevampaa vastata kyselyyn tietokoneen avulla kuin paperisena. Toisaalta, työntekijät ovat myös paljon koneella, toimistossa on paljon muitakin papereita, jolloin kysely saattaa hukkuu muiden papereiden sekaan. Jolloin ajattelen, että työntekijöidenkin on helpompi vastata kyselyyn verkonvälityksellä.

Tutkimukseni perusjoukkoon kuuluu Kasvunpolun nuortenkodin kymmenen vakituista työntekijää. Perusjoukolla tarkoitetaan sitä joukkoa, kenestä halutaan saada tietoa. Tutkimukseeni otan koko perusjoukon, eli teen kokonaistutkimuksen, sillä tutkittavia ei ole montaa. (Heikkilä 2014, 12, 31.)

4 AINEISTON KERÄÄMINEN

Kyselyä tehdessä, on hyvä huomioida, ettei kenenkään yksityisyyttä, työpaikantai ammattisalaisuutta vaaranneta (Heikkilä 2014, 29). Suunnitellessani kysymyksiä kyselyyn, pyrin ottamaan kysymyksiä jotka pitävät mahdollisimman hyvin vastaajan anonymiteetin. Esimerkiksi kyselyissä ei kysytä mitään henkilöön itseensä

liittyvää, ei edes sukupuolta tai ikää. Tämä oli tietoinen valinta, sillä kohderyhmä on hyvin pieni ja tällainen pieni informaatio yksilöstä voisi jo paljastaa kuka kyselyn on täyttänyt. Myöskin tuloksia julkistaessa, huolehdin ettei tuloksista voi tunnistaa yksilöitä.

Kyselyn ulkonäkö vaikuttaa, vastaako tutkittavat kyselyyn vai ei. Esimerkiksi alkuun on hyvä laittaa helppo kysymys, jolloin pyritään herättämään mielenkiinto vastata kyselyyn. Hyvään kyselyyn kuuluu selkeä ulkonäkö, kysytään yhtä asiaa kerrallaan, kysymykset etenevät loogisesti, kysymykset on numeroitu, kysely ei ole liian pitkä kysely saa vastaajan tuntemaan vastaamisen tärkeäksi. (Heikkilä 2014, 46–47.) Pyrin pitämään kyselyn mahdollisimman lyhyenä, ja otin kyselyyni vain kymmenen kysymystä, jotka ovat numeroitu. Pyrin muodostamaan kyselyn niin, että kysymykset etenevät loogisesti. Ensimmäiseen kysymykseen on helppo vastata:

1. Kiintymyskeisikeisen ohjaajuuden koulutus

1 2 3 4 5

En saa riittävästi koulutusta ○ ○ ○ ○ ○ Saan riittävästi koulutusta

Miettiessäni kyselyyn kysymyksiä, otin huomioon yleiset hyvät piirteet kysymyksissä. Hyvät kysymykset ovat tarpeellisia, kohteliaasti esitettyjä, yksinkertaisia, ei liian pitkiä, puolueettomia, ymmärrettäviä sekä ne mahdollistavat tulosten saamisen. Päädyin tekemään internetin kautta tehtävään kyselyyn, jonka toteutin Webropolilla. (Heikkilä 2014, 17, 54–55.) Webropolia oli mielestäni helppo käyttää, sekä kysymyksiä oli helppo miettiä työkokemuksen sekä tietoperustan pohjalta.

Varmistaakseni, ettei kyselyyn kuulumattomat vastaa kyselyyn, vein Kasvunpolku Oy:n henkilökunnan tietokoneelle linkit kyselyihin, jossa olin laittanut myös kaikille yhteisen kirjallisen ohjeistuksen kyselystä. Julkaisin kyselyn 21.04.2018 ja se suljettiin 04.05.2018. Linkkien perään laitoin kaikkien osallistujien nimet, ja vastattuaan he saivat ottaa nimensä pois listalta. Mahdollista oli myös vain pyyhkiä nimi pois, jolloin vastaaja oli päättänyt olla vastaamatta kyselyyn. Tällä tavalla

ratkaisin myös ongelman, että sama henkilö ei vastaisi kyselyyn kahta kertaa (Heikkilä 2014, 17). Tein myös nuorille oman kyselyn (ks. Liite 3), jota Kasvunpolun työntekijät voivat käyttää työvälineenä, selvittääkseen tulevaisuudessa nuorten mielipiteitä kasvunpolusta. Valmiit kysely pohjat löytyvät myös liitteinä opin- näytetyöstäni (ks. Liite 2 & Liite 3), jolloin on helpompi ymmärtää kyselyn vas- tauksia, kysymyksiä ja kokonaisuutta.

Vietyäni linkit työpaikalleni, sain palautetta, että henkilökunnalla ei ole aikaa vas- tata kyselyyni työpäivän aikana. Nuoret tarvitsevat melko paljon huomiota, ja arki on välillä hyvinkin kiireistä. Päätin ratkaista ongelman. Kasvunpolun henkilö kun- nalla on käytössään Whatsapp-ryhmä, johon kuuluvat Kasvunpolun vakituinen henkilökunta. Keskustelin ohjaajani Riitta Antikaisen kanssa, olisiko hyvä idea laittaa kyselyni heidän Whatsapp-ryhmään, sillä hänkin mietti voisiko saada linkin kotiin. Tämä idea oli Antikaisen mielestä hyvä. Muodostin Antikaiselle valmiin viestin, johon oli myös linkki laitettu ja hän julkaisi sen puolestani 01.05.2018 ky- seiseen Whatsappi-ryhmään, sillä itse en siihen kuulu.

"Hei!

Teen opinnäytetyötäni Kasvunpolun Nuortenkodille, ja opiskelen yhteisöpe- dagogiksi Humak:issa. Olen laatinut kyselyn, jonka tavoitteena on kehittää Kasvunpolun toimintaa, sekä selvittää kiintymyskeskeisen ajattelun näky- vyyttä. Vastaus aikaa on 4.5 asti. Kyselyyn voi vastata myös puhelimella, alla olevan linkin kautta. Kyselyssä on 10 kysymystä, eli vastaamiseen ei mene kauaa. Kysely on anonymi, ja kyselyn tulosten pohjalta olevan koon- nin muodostan myös anonymiksi. Valmis opinnäytetyö tulee esille Kasvun- polun Nuortenkodille, sekä Theseukseen eli opinnäytetöiden verkkotieto- kantaan."

T:Marjoriikka

<https://www.webpolsurveys.com/S/6439072CB6C9A192.par>

Käytin kyselyissä pääasiassa Likert-asteikkoa, jota käytetään mielipiteiden ja asenteiden mittaamisessa. Tässä mittarissa on yleensä viisi- tai yhdeksänportai- nen asteikko. Pariton asteikko määrä mahdollistaa kyselyn vastaajan valitse- maan keskimmäisen vaihtoehdon, jolloin hän ei ota kantaa ollenkaan kysymyk- seen. Mutta tämän voi jättää tekemättä, ja laittaa vain esimerkiksi neljäportaisen vaihtoehto asteikon, jolloin vastaajan tulisi ottaa kantaa tai hän voi päättää olla

vastaamatta kysymykseen ollenkaan. Suositeltavaa olisi kuitenkin käyttää paritonta mittari asteikkoa. (Valli 2015, 98–99.) Tämän vuoksi päädyin ottamaan viisiportaisen asteikoin kyselyni kysymyksiin.

Työntekijöiden kyselyn loppuun otin tarkoituksella avoimen kysymyksen. Avointen kysymysten avulla voidaan saada hyviä ideoita sekä perusteellisemmin mielipide esille. Toisaalta, avoimiin kysymyksiin jätetään monesti vastaamatta, niiden analysoiminen on hieman vaikeampaa ja kysymykseen tulleet vastaukset voivat olla ohi aiheen tai epätarkkoja (Valli 2015, 106–107.) Ainoa avoin kysymykseni oli: ”Vapaa sana kiintymyskeskeiseen ajattelun toimivuuteen kasvunpolulla”, jonka tarkoituksena oli antaa työntekijöille mahdollisuus kertoa omia mielipiteitään kiintymyskeskeistä ajattelusta. Työntekijöillä oli mahdollisuus tuoda ilmi, jos heidän mielestään esimerkiksi kyselystä puuttui jotain oleellista, jonka he halusivat tuoda esille.

5 KYSELYN TULOKSET

Aineisto on analysoitu käyttämällä Webropolin valmista analysointi työkalua. Yhteensä viisi työntekijää vastasi työntekijöille tarkoitettuun kyselyyn. Kyselyyn olisi ollut mahdollisuus vastata kymmenellä, toisin sanoen kyselyn tuloksia ei voi kovinkaan hyvin yleistää koskemaan koko Kasvunpolun työntekijöitä. Työntekijöiden työskentely aika Kasvunpolulla vaihtelee, mikä voi osaltaan vaikuttaa vastauksiin.

Suurin osa oli sitä mieltä, että he saavat riittävästi koulutusta kiintymyskeskeiseen ohjaukseen (Taulukko 1). Tästä voisi päätellä, että työntekijät saavat riittävästi koulutusta kiintymyskeskeiseen ohjaukseen. Yksi vastaajista oli kuitenkin mieltä, että ei saa riittävästi koulutusta. Tätä voisi selittää esimerkiksi se, että vastaaja ei ole ollut töissä hyvin pitkään Kasvunpolulla, jolloin hän ei ole kerennyt saamaan tarvittavaa koulutusta.

TAULUKKO 1. Kiintymyskeskeisen ohjaajuuden koulutus

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo
En saa riittävästi koulutusta	0	1	0	3	1	Saan riittävästi koulutusta	5	3,8

Työnohjauksen riittävyyteen kaksi on vastannut, ettei osaa sanoa saako riittävästi työnohjausta, kaksi on ollut vähän sitä mieltä, ettei saa riittävästi työn ohjausta ja yksi on ollut sitä mieltä, että saa riittävästi työnohjausta (Taulukko 2). Tästä voisi päätellä, että työnohjausta tarvittaisiin hieman enemmän.

TAULUKKO 2. Työnohjauksen riittävyys

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo
En saa riittävästi työnohjausta	0	2	2	0	1	Saan riittävästi työnohjausta	5	3

Työntekijöistä suurin osa (N=3) oli sitä mieltä, että heillä ei ole riittävästi aikaa oma ohjattaville nuorille (Taulukko 3). Nuoren kodilla jokaiselle nuorelle on annettu kaksi oma ohjaajaa, jotka voivat viettää esimerkiksi muutaman tunnin kuussa oma ohjaaja aikaa kahdestaan nuoren kanssa. Esimerkiksi käyvät kahdestaan kuntosalilla. Tästä tuloksesta voisi päätellä, että ohjaajilla ei aina ole riittävästi kahdenkeskistä aikaa nuorille.

TAULUKKO 3. Ajan riittävyys kiintymyskeskeisessä ohjaajuudessa

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo
Minulla ei ole riittävästi aikaa oma ohjattaville nuorille	0	3	2	0	0	Minulla on riittävästi aikaa oma ohjattaville nuorille	5	2,4

Suurin osa (N=4) kokevat saavansa riittävästi rahaa käyttöönsä oma ohjattaville nuorille. Tästä voi päätellä, rahaa olevan riittävästi käytössä esimerkiksi nuorten vaatteiden ostamiseen ja viedä heitä kulttuuri- ja liikuntapalveluiden piiriin.

TAULUKKO 4. Käytettävän rahan riittävyys kiintymyskeisessä ohjaajuudessa

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo
Minulla ei ole annettu käyttöni riittävästi rahaa käytettäväksi oma ohjattaville nuorille	0	0	0	1	4	Minulle on annettu käyttöni riittävästi rahaa käytettäväksi oma ohjattaville nuorille	5	4,8

Vastaukset jakautuivat melko tasaisesti, tarkasteltaessa ohjaajan ajankäyttöä työvuoron sisällä, vaikkakin painopiste on hieman enemmän sen puolella, että aika ei jakaudu työvuoron sisällä tasaisesti nuorille (Taulukko 5). Tähän voi vaikuttaa se, että tietty nuori saattaa saada esimerkiksi tänään enemmän huomioita ja huomenna puolestaan vähän vähemmän. Riippuen myös nuoren omasta jaksamisesta, tarvitseeko enemmän lepoa vai virikkeitä. Tuloksesta voisi kuitenkin päätellä, että aikaa jakautuu hieman epätasaisesti.

TAULUKKO 5. Tasa puolisuus ajansuhteen kiintymyskeskeisessä ohjaajuudessa työvuoron sisällä

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo
Työvuoron sisällä nuoret eivät saa ohjaajien aikaa tasapuolisesti	0	2	2	1	0	Työvuoron sisällä nuoret saavat ohjaajien aikaa tasapuolisesti	5	2,8

Tarkasteltaessa ohjaajan ajankäytön tasapuolisuuden kokonaisuutta, jakauman painopiste on hieman enemmän sen puolella, että nuoret saavat tasapuolisesti ohjaajien aikaa (Taulukko 6). Tästä voisi päätellä, nuorten saavan melko tasapuolisesti aikaa, kun tarkastellaan kokonaisuutta, toisin sanoen, jos on tiedossa, että edellisenä päivänä tai työvuorona joku tietty nuori on saanut enemmän huomioita, jaetaan huomiota seuraavana päivänä enemmän niille, jotka jäivät edellisenä päivänä vähemmälle huomiolle.

TAULUKKO 6. Tasa puolisuus ajansuhteen kiintymyskeisessä ohjaajuudessa kokonaisuutena

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo
Mielestäni nuoret eivät saa tasapuolisesti ohjaajien aikaa	0	1	2	2	0	Mielestäni nuoret saavat tasapuolisesti ohjaajien aikaa	5	3,2

Kyselyn jakauma viriketoiminnan saamisesta talon ulkopuolella on enemmän sen puolella, että nuoret saavat tasapuolisesti talon ulkopuolisia virikkeitä (Taulukko 7). Vastauksista voisi päätellä, nuorten saavan melko tasapuolisesti myös talonulkopuolisia virikkeitä, vaikkakin aina tasapuolisuus ei ihan onnistu.

TAULUKKO 7. Tasa puolisuus viriketoiminnan suhteen kiintymyskeisessä ohjaajuudessa

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo
Mielestäni nuoret eivät saa tasapuolisesti viriketoimintaa talon ulkopuolella kuten harrastus, elokuvissa/ruokailemassa käynti	0	1	2	1	1	Mielestäni nuoret saavat tasapuolisesti viriketoimintaa talon ulkopuolella kuten harrastus, elokuvissa/ruokailemassa käynti	5	3,4

Oma ohjaaja ajan käyttäminen on saanut melko neutraalin vastauksen, sillä suurin osa ei ole ottanut kantaa ollenkaan (N=3) ja kaksi muuta, ovat jakautuneet neutraalin vaihtoehdon molemmille puolille tasaisesti (Taulukko 8). Mielenkiintoista tästä tekee sen, että kysymyksessä kolme (Taulukko 3), jossa kysyttiin oma ohjaaja ajan riittävydestä, työntekijät olivat enemmän sitä mieltä, että aikaa ei ole riittävästi. Toisin sanoen, aikaa ei ole riittävästi varattuna, mutta sen toteutukseen on aikaa. Eli jos suunnitelmissa on esimerkiksi kaksi tuntia kuukaudessa oma ohjaaja aikaa, tämä keretään hyvin toteuttamaan mutta sitä aikaa saisi olla enemmän kuten neljä tuntia kuukaudessa. Tästä voisi päätellä, että oma ohjaaja aikaa voisi tarvita enemmän, jotta se vastaisi nuorten tarpeita.

TAULUKKO 8. Oma ohjaaja ajan käyttäminen

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo
Minulla ei ole aikaa viettää oma ohjaaja aikaa nuorten kanssa	0	1	3	1	0	Minulla on aikaa viettää oma ohjaaja aikaa nuorten kanssa	5	3

Suurin osa työntekijöistä (N=4) kokivat saavansa riittävästi tietoa nuorten taustoista. Tästä voisi päätellä, että nuorista saadaan riittävästi tietoa, jotta heitä voidaan hoitaa mahdollisimman hyvin heidän tarpeensa huomioiden.

TAULUKKO 9. Riittävä tiedon saanti nuorten taustoista

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo
En ole saanut riittävästi tietoa nuorten taustoista	0	1	0	2	2	Olen saanut riittävästi tietoa nuorten taustoista	5	4

Kyselyn kymmenes kysymys oli avoin kysymys, jossa työntekijät saivat kertoa vapaasti ajatuksiaan kiintymyskeskeisen ajattelun toimivuuteen. Tähän kohtaan vastasi kaksi. Kysymyksen vastauksia käsittelen johtopäätöksissä, sillä vastaukset antoivat hyvin täsmentäviä vastauksia, miten Kasvunpolun Nuortenkodin toimintaa voisi kehittää.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kyselyyn osallistuneiden vastaajien määrän vähyys hieman heikentää kyselyn tavoitteiden onnistumista. Kyselystä kuitenkin saa hieman hyvää tietoa, jota voi hyödyntää kehitettäessä Kasvunpolun kiintymyskeskeisen ajattelun näkyvyyttä. Opinnäytetyöni yhdeksi konkreettiseksi tuotokseksi muodostuu kehittämisehdo-

tuksia työntekijöiden kyselyyn sekä omaan harjoittelussa syntyneeseen havainnointiin perustuen. Tilaaja pystyy hyödyntämään kehittämis ehdotuksiani halutesaan.

Kyselyn tulosten perusteella voisi päätellä työntekijöiden saavan koulutusta melko hyvin, mutta enemmänkin voisi olla. Voisi ajatella, työntekijöillä olevan perusteet kiintymyskeskeisen ajattelun työmallista, mutta käytännön harjoitteluita esimerkiksi PLACE-asenteesta voisi olla enemmän. Kehittämis ehdotukseni on *koulutuksien lisääminen*, sillä kiintymyskeskeinen ajattelu työmalli vaatii mielestäni paljon koulutusta, jotta sitä voi toteuttaa riittävän hyvin.

Tähän liittyy vahvasti työnohjauksen riittävyys, jota osa oli toivonut enemmän. Näissä asenteissa korostuu empatia nuoria kohtaan. Empatia voi olla vaikeaa, jos nuoren kanssa on vaikeita aikoja. Työnohjauksella näitä vaikeita tilanteita saisi käytyä paremmin läpi sekä saada itselleen takaisin empaattisen asenteen, kun tuntuu ettei sitä sillä hetkellä ole riittävästi. Samalla työnohjaus auttaa jaksamaan paremmin töissä (Suomen työnohjaajat Ry, 2018.)

Kyselyssä olin ottanut viimeiseksi kysymykseksi avoimen kysymyksen, jossa sai vapaasti kommentoida kiintymyskeskeisen ajattelun toimivuutta Kasvunpolun Nuortenkodilla. Sieltä ilmeni myös tarkennettuna, että työnohjausta olisi myös hyvä olla enemmän, jotta työntekijät saisivat paremmin tehtyä ja sovittua yhteisiä linjauksia. Kehittämis ehdotukseni onkin *työnohjauksen lisääminen*, sillä se vaikuttaa moneen asiaan ja on yksi hyvin tärkeä tekijä työonnistumisen ja työntekijöiden jaksamisen kanssa.

Kyselyn perusteella oma ohjaaja aikaa tulisi olla hieman enemmän nuorille. Avaimessa kysymyksessä tuli tähän myös muutama kommentti. Aikaa ylipäättään olisi hyvä olla enemmän, mutta resurssien rajallisuus ymmärrettiin hyvin. Sekä oma ohjaaja aikaa on välillä vaikea järjestää. Esimerkiksi itse huomasin harjoittelussa, että jos kaikki nuoret ovat Nuortenkodilla, on siitä vaikeaa lähteä viettämään kahdestaan nuoren kanssa aikaa. Mutta aikaa pystyi hyvin järjestämään esimerkiksi viikonloppuisin, jos osa nuorista oli kotilomalla. Kehittämis ehdotukseni tähän on-

kin, *että omaohjaaja aikaa voisi suunnitella etukäteen vähän enemmän, sekä tarkastella että omaohjaaja ajat jakautuvat tasaisesti*. Esimerkiksi tehtäisiin kirjanpitoa, ketkä nuoret ovat saaneet ja minkä verran omaohjaaja aikaa. Tämä auttaisi myös tasapuolistamaan ohjaajien ajan jakautumisen nuorten kesken. Omaohjaaja aika on mielestäni tärkeää kiintymyssuhteen luomiselle, sillä päästään paremmin sensitiiviseen vuorovaikutukseen ja sen avulla paremmin ymmärtämään nuoren mielenliikkeitä (Sinkkonen 2010, 89–90).

Työntekijöiden mielestä nuoret saivat tasapuolisesti Nuortenkodin ulkopuolisia virikkeitä. Tähän kuitenkin vaikuttaa myös se, että nuorille tarkoitetut virikkeet ovat heille vapaaehtoisia kuten elokuviin meneminen. Kaikkia nuoria nämä ei aina kiinnosta, jolloin heille on tarjottu mahdollisuutta Nuortenkodin ulkopuolisille virikkeille. Nuoren päätettäväksi on jäänyt, haluaako hän näihin osallistua ja lähteä mukaan.

Halusin kyselyssä myös selvittää rahan riittävyyttä nuorten tarpeet huomioiden, sillä harjoittelussa ollessani osa nuorista ilmaisi, etteivät he mielestään saa tarpeeksi esimerkiksi vaatteita tai herkkuja. Mutta kyselyn perusteella, nuorille on varattuna riittävästi rahaa heidän tarpeitaan ajatellen. Mielestäni tätä tilannetta kuvaa hyvin ristiriitainen-vastahankainen kiintymyssuhde, jolloin lapselle ei meinaa riittää mikään, mistä hän saa raivokohtauksia (Sinkkonen 2010, 91–92). Sillä jokaiselle nuorelle on varattuna joka kuukausi riittävästi vaatteisiin rahaa, sekä tarpeen vaatiessa myös enemmänkin kuten uusien talvivaatteiden ostamiseen. Nuorilla on myös mahdollisuus saada viikonloppua varten perjantaisin omavalintaisia herkkuja. Tämän lisäksi Nuortenkodilla muistetaan juhlistamalla syntymäpäiviä ja juhlapyyhiä, jolloin herkkuja on myös tarjolla.

Työntekijät kokivat saavansa nuorten taustoista hyvin tietoa. On mielestäni tärkeää tietää nuorten taustoista, jotta voi ymmärtää nuoria paremmin. Tämän vuoksi on myös hyvä ymmärtää, millaisia vaikutuksia nuoren mahdollisilla vahingoittavilla kokemuksilla voi olla nuoren käyttäytymiseen esimerkiksi perheväkivallan myötä (Sinkkonen & Kalland 2011, 25–26).

Kokonaisuudessaan kyselyn tuloksista ei ilmennyt selkeitä ääripäitä, vaan monissa vastauksissa oli valittu niin sanottu neutraali vaihtoehto eli numero kolme. Kyselyn perusteella, voisi päätellä kiintymyskeskeisen ajattelutavan näkyvän Kasvunpolun Nuortenkodilla, mutta se voisi näkyä vielä enemmän, jos työntekijöillä olisi enemmän aikaa varattuna omaohjaaja ajan toteuttamiseksi sekä työnohjausta että koulutusta järjestettäisiin hieman enemmän.

7 Pohdinta

Opinnäytetyöni on ollut itselleni antoisa kokemus, ja antanut paljon lisätietoa sekä varmuutta kiintymyssuhteen hyödyntämisestä lastensuojelussa ja nuorten kanssa toimiessa. Ajan hallintani opinnäytetyössä on hieman epäonnistunut, sillä olisin halunnut käyttää laajempaa aineistoa tietoperustaa varten sekä toteuttaa itse nuorille suunnatun kyselyn. Mielestäni kiintymyssuhde tietoa, voi soveltaa nuorisotyössä, sillä sen ymmärtäminen auttaa kohtaamaan nuoria entistä paremmin sekä ymmärtämään heidän ajatuksiaan sekä käytöstä.

Opinnäytetyö kokonaisuutena antaa Kasvunpolun Nuortenkodille hyviä keinoja kehittää toimintaa, parantaen sijaisten perehdytystä sekä parantamalla työntekijöiden pätevyyttä kiintymyskeskeisen ajattelun toimintamallissa. Opinnäytetyöni tietoperustasta olisi voinut tehdä oppaan, josta olisi helposti nähnyt kiintymyssuhteen merkityksen sekä tätä opasta olisi voinut jakaa mm. Kasvunpolun Nuortenkodin vanhemmille, muille yhteistyökumppaneille sekä uudet sijaiset olisivat voineet ottaa oppaan kotiin mukaan perehtyäkseen siihen rauhassa. Opasta olisi voinut hyödyntää myös enemmän yhteiskunnallisesti esimerkiksi neuvoloissa, päiväkodeissa, kouluilla ja nuorisotiloilla. Jos tietoperusta olisi ollut oppaanmuodossa, olisi työstä ollut entistä enemmän hyötyä Kasvunpolun Nuortenkodille. Sekä jos nuorille olisi tehnyt laatimani kyselyn (ks. Liite 3), olisi saanut paremman kuvan miten hyvin kiintymyskeskeinen ajattelu näkyy Nuortenkodin toiminnassa.

Kiintymyssuhde vaikuttaa moniin asioihin, ja se auttaa osaltaan ymmärtämään yksilöitä paremmin. Kiintymyssuhteiden merkitystä tulisi tuoda mielestäni entistä enemmän tietoon jo yhteiskunnallisella tasolla. Tällä tavalla vanhemmat pystyisivät kiinnittämään entistä enemmän huomiota kiintymyssuhteen luomiseen, sekä ymmärtämään lastaan paremmin. Samalla he ymmärtäisivät millaiset vaiheet ovat normaalia terveen nuoren käytöstä myös murrosiässä. Vanhemmat pystyisivät myös hyvällä omalla tunnolla asettamaan lapselleen jo nuorena turvallisia rajoja tietäen niiden olevan hyväksi lapselleen. Tällä tietämyksellä voitaisiin mahdollisesti estää myös curling-vanhemmuutta.

Curling-vanhemmuus tarkoitetaan sitä, että lapsi ei joudu kohtaamaan minkäänlaisia pettymyksiä, sillä vanhemmat haluavat raivata jokaisen pettymyksen pois lapsen elämästä. Tällaisen kasvatuksen myötä, lapset eivät tule kestäämään aikuisena vastoinkäymisiä sekä heistä tulee röyhkeitä. (Duodecim – Terveyskirjasto, 2017.) Opinnäytetyössäni mainitsenkin jo aikaisemmin, että turvallinen kiintymyssuhde ei tarkoita hoivaajan suojelevan lastaan täydellisesti elämän vaaroilta (Sinkkonen & Kalland 2001, 9). Olisikin mielenkiintoista tutkia millaisia kiintymyssuhteita curling-vanhemmilla ja heidän lapsillaan on.

Jatko tutkiskelua varten voisi myös käydä läpi eri kasvatustyyliä, enemmän tietoa miten tukea nuoria luomaan tai luoda heidän kanssaan turvallinen kiintymyssuhde. Käytännön työssä tähän tarvitaan mielestäni paljon sensitiivisyyttä, sillä jokainen yksilö on erilainen ja heitä tulee kohdella yksilöinä. Toisille käy paremmin selkeät rajat ja ohjeet, kun taas toiset haluavat enemmän keskustella näistä. Nämä ovat mielestäni hyvä ottaa huomioon nuorten kanssa työskennellessä. Jatko tutkiskelussa voisi tuoda myös esille Maslowin tarvehierarkiaa (Wikipedia – vapaasanakirja), joka selittäisi enemmän, milloin nuori on valmis suorittamaan esimerkiksi kouluaan.

LÄHTEET

- Becker-Weidman, Arthur 2006. Treatment for Children with Trauma-Attachment Disorders: Dyadic Developmental Psychotherapy. *Child and Adolescent Social Work Journal*, (23) 2/2006, 147-171.
- Becker-Weidman, Arthur 2013. DDP-Aapinen. Tampere: PT-kustannus.
- Bowlby, John 1969. Attachment and loss. Volume One. Attachment. New York: Basic Book.
- Bowlby, John 1973. Attachment and loss. Volume Two. Separation, anxiety and anger. New York: Basic Book.
- Bowlby, John 1980. Attachment and loss. Volume Three. Loss, sadness, depression. New York: Basic Book.
- Dallos, Rudi, Morgan-West, Kate & Denman, Katie 2015. Changes in attachment representations for young people in long-term therapeutic foster care. *Clinical Child Psychology and Psychiatry* (20) 4/2015, 657–676.
- Duodecim – Terveyskirjasto 2017. Lapsilähtöinen kasvatus ja curling-vanhemmuus. Viitattu 3.12.2017. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00301
- Finlex 2007. Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Viitattu 20.4.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Finlex 2016. Nuorisolaki 1285/2016. Viitattu 2.12.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Porvoo: Bookwel Oy.
- Hooper, Lisa, Tomek, Sara & Newman, Caroline 2012. Using attachment theory in medical settings: Implications for primary care physicians. *Journal of Mental Health*, (21) 1/2012, 23-37.
- Hughes, Daniel 2015. Kiintymyskeskeinen perheterapia. Vuorovaikutteinen kehityopsykoterapia. Tampere: PT-kustannus.
- Hughes, Daniel 2011. Kiintymyskeskeinen vanhemmuus. Toimivuutta kasvatukseen. Tampere: PT-kustannus
- Kasvunpolku Oy. Viitattu 20.4.2018. <http://kasvunpolku.fi/nuorten koti-kasvunpolku/>
- Merce, Jean 2014. Examining Dyadic Developmental Psychotherapy as a Treatment for Adopted and Foster Children: A Review of Research and Theory. *Research on Social Work Practice* (24) 6/2014, 715-724.
- Ponciano, Leslie 2010. Attachment in Foster Care: The Role of Maternal Sensitivity, Adoption, and Foster Mother Experience. *Child and Adolescent Social Work Journal* (27) 2/2010, 97–114.
- Rusanen, Erja 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Bookwel Oy.
- Sinkkonen, Jari 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.
- Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam (toim.) 2001. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY.

- Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam (toim.) 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Suomen Työnohjaajat Ry 2018. Työnohjaus. Viitattu 9.5.2018. <https://www.suomentyonohjaajat.fi/tyonohjaus>
- THL- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018. Lastensuojelun käsikirja. Mitä on lastensuojelu? Viitattu 1.2.2018. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>
- Valli, Raine 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Raine Valli ja Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. 4. painos. Juva: Bookwell Oy, 84-108.
- Valli, Raine & Perkkilä, Päivi 2015. Nettikyselyt ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa Raine Valli ja Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. 4. painos. Juva: Bookwell Oy, 109-120.
- Vastamäki, Jaana 2015. Kyselylomaketutkimus: tutkimusasetelman ja mittareiden valinta. Teoksessa Raine Valli ja Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. 4. painos. Juva: Bookwell Oy, 121-132.
- Wikipedia – vapaatietosanakirja. Maslow'n tarvehierarkia. Viitattu 20.4.2018. https://fi.wikipedia.org/wiki/Maslow'n_tarvehierarkia

LIITTEET

Liite 1

Kootut vinkit kiintymyskeskeiseen hoitajuuteen:

- Ymmärrä nuoren käyttäytymisen merkitys, jotta osaat reagoida siihen juuri oikealla tavalla (Hughes 2011, 16-17).
- Affektiivinen kohtaaminen: Kohtaa yksilö samanlaisella affektilla eli äänen sävyllä, paineella ja voimakkuudella, jolloin lapsi kokee tulleen ymmärretyksi ja saadakseen empatiaa
- Järjestyksen ja joustavuuden sovittaminen (Hughes 2011, 33-34)
- Turvallinen kurinpito: selitä yksilölle päätökset niin, että hän ymmärtää ne, ja anna nuorten kertoa myös oman näkökantansa asiaan (Hughes 2011, 34)
- Ennustettavat rutiinit tarjoavat nuorelle turvaa ja lohtua, minkä vuoksi ne ovat erittäin tärkeitä. (Hughes 2011, 41)
- Suunnittele ja ennakoi tulevia muutoksia etukäteen, ottamalla yksilö mukaan esim. tutustumiskäynnit (Hughes 2011, 35)
- Valmistele etukäteen tulevia tapahtumia, kertomalla niistä (Sinkkonen 2010, 90)
- Ole valmis keskustelemaan yksilön kanssa hänen peloistaan, vaikka ne eivät tuntuisi sinusta järkeviltä
- Turvallisessa kiintymyssuhteessa hoitaja reagoi lapsen viesteihin sensitiivisesti eli nopeasti, johdonmukaisesti sekä asianmukaisella tavalla. (Sinkkonen & Kalland 2001, 30, 36)
- PLACE-asenteen ymmärtäminen sekä oppiminen (Becker-Weidman 2013, 22.)
- Ystävällinen oletus: tulkitaan nuoren käytös hyväntahtoisesti (Becker-Weidman 2013, 24-26.)
- Kaikki käytös on sopeutumista-ajattelun ymmärtäminen: käytös on sopeutumista, mutta ympäristön muuttuessa käytös ei enää sovi ympäristöön (Becker-Weidman 2013, 22-23.)

Kiintymyskeskeinen ohjaajuus Kasvunpolun Nuorten kodilla

1. Kiintymyskeskeisen ohjaajuuden koulutus

1 2 3 4 5

En saa riittävästi koulutusta ○ ○ ○ ○ ○ Saan riittävästi koulutusta

2. Työnohjauksen riittävyys

1 2 3 4 5

En saa riittävästi työnohjausta ○ ○ ○ ○ ○ Saan riittävästi työnohjausta

3. Ajan riittävyys kiintymyskeskeisessä ohjaajuudessa

1 2 3 4 5

Minulla ei ole riittävästi aikaa oma ohjattaville nuorille ○ ○ ○ ○ ○ Minulla on riittävästi aikaa oma ohjattaville nuorille

4. Käytettävän rahan riittävyys kiintymyskeskeisessä ohjaajuudessa

1 2 3 4 5

Minulla ei ole annettu käyttöni riittävästi rahaa käytettäväksi oma ohjattaville nuorille ○ ○ ○ ○ ○ Minulle on annettu käyttöni riittävästi rahaa käytettäväksi oma ohjattaville nuorille

5. Tasa puolisuus ajansuhteen kiintymyskeskeisessä ohjaajuudessa työvuoron sisällä

1 2 3 4 5

Työvuoron sisällä nuoret eivät saa ohjaajien aikaa tasapuolisesti ○ ○ ○ ○ ○ Työvuoron sisällä nuoret saavat ohjaajien aikaa tasapuolisesti

6. Tasa puolisuus ajansuhteen kiintymyskeisessä ohjaajuudessa kokonaisuutena

1 2 3 4 5

Mielestäni nuoret eivät saa tasapuolisesti ohjaajien aikaa

○ ○ ○ ○ ○

Mielestäni nuoret saavat tasapuolisesti ohjaajien aikaa

7. Tasa puolisuus viriketoiminnan suhteen kiintymyskeisessä ohjaajuudessa

1 2 3 4 5

Mielestäni nuoret eivät saa tasapuolisesti viriketoimintaa talon ulkopuolella kuten harrastus, elokuvissa/ruokailemassa käynti

○ ○ ○ ○ ○

Mielestäni nuoret saavat tasapuolisesti viriketoimintaa talon ulkopuolella kuten harrastus, elokuvissa/ruokailemassa käynti

8. Oma ohjaaja ajan käyttäminen

1 2 3 4 5

Minulla ei ole aikaa viettää oma ohjaaja aikaa nuorten kanssa

○ ○ ○ ○ ○

Minulla on aikaa viettää oma ohjaaja aikaa nuorten kanssa

9. Riittävä tiedon saanti nuorten taustoista

1 2 3 4 5

En ole saanut riittävästi tietoa nuorten taustoista

○ ○ ○ ○ ○

Olen saanut riittävästi tietoa nuorten taustoista

10. Vapaa sana kiintymyskeskeiseen ajattelun toimivuuteen kasvunpolulla.

Mielipiteitä Kasvunpolusta

1. Miten viihdyn kasvunpolulla

1 2 3 4 5

En tykkää olla yhtään ○ ○ ○ ○ ○ Tosi kiva paikka!

2. Ohjaajilta saama huomio

1 2 3 4 5

En saa ohjaajilta riittävästi huomiota ○ ○ ○ ○ ○ Saan ohjaajilta riittävästi huomiota

3. Ohjaajien huomion jakautuminen

1 2 3 4 5

Mielestäni toiset saavat enemmän huomiota ○ ○ ○ ○ ○ Mielestäni kaikki saavat saman verran huomiota

4. Oma ohjaus aika ohjaajan kanssa

1 2 3 4 5

Emme vietä mielestäni oma ohjaajan kanssa riittävästi oma ohjaajuus aikaa ○ ○ ○ ○ ○ Vietämme mielestäni riittävästi oma ohjaajan kanssa oma ohjaajuus aikaa

5. Millainen on paras ohjaaja?

---

6. Mitä toivoisin lisää ohjaajilta?

---

7. Suhteiden muodostaminen Kasvunpolulla

1 2 3 4 5

En ole onnistunut luomaan hyviä suhteita ohjaajien kanssa

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Olen onnistunut luomaan hyvän suhteen ohjaajien kanssa

8. Suhteiden muodostaminen kasvunpolulla

1 2 3 4 5

En ole löytänyt kasvunpolun nuorista kavereita

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Olen löytänyt kasvunpolun nuorista kavereita

9. Yksinäisyyden tunne kasvunpolulla

1 2 3 4 5

En tunne oloani yksinäiseksi

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Tunnen oloni yksinäiseksi

10. Turvallisuuden tunne

1 2 3 4 5

Minulla ei ole turvallinen olo kasvunpolulla

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Minulla on turvallinen olo kasvunpolulla